

dr. Bernstein Béla főrabbi, aki a zsidóság vándorútjáról beszélt, a másik ilusztris előadó: dr. Wax Aladar rabbi-hittanár. Mendelsohn Mózesről beszélt.

Az „AHÁVÁSZ REIM“ Országos Felebaráti Szeretet Egyesület folyó év, március hó 19-én tartotta rendes választmányi ülését Reichenberg Jakab al-elnök vezetése mellett. Hübsch Alfréd titkár által előterjesztett az egyesület működéséről szóló jelentés helyeslőleg tudomásul vétetett. A tárgysorozat pontjai között szerepelt Ungár Ármán elnök lemondása, aki külföldön tartózkodik és így aktíve nem vehet részt az egyesület ügyeinek intézésében. Elhatározatott, hogy az egyesület közgyűlését közvetlenül a pessach ünnepek után folyó év, április hó 15-én tartja, amelyen egyhangulag dr. Rosenák Miksa, egészségügyi főtanácsos, kórházi főorvos, a pesti izr. hitközség előjárója javaslatát elnökké való megválasztására. A jelenlevő dr. Rosenák Miksa előjáró kész örömmel ajánlotta fel szolgálatait az egyesület tradicionális céljainak vitelére. Dr. Fischer Benjámín

rabbi, Ungár Ármán elnök érdemeinek méltó módon való elismerését ajánlotta. Dr. Farkas József és dr. Laczer Dénes rabbi, kórházi lelkészek tapasztalatairól számoltak be. Guttman Mór az egyesület pénzügyi jelentését ismertette. Vámos Henrik és Diner A. Emil felszólalásuk kapcsán felajánlásukkal méltó példát szolgáltattak.

A Budapesti izr. komaegylet március hó 15-én tartotta évi rendes közgyűlést. Dr. Tarján Ottó elnök beszámolójában ismertette az Eglelet mult évi működését és rámutatott arra a nemes feladatra, amelyet az Eglelet az Ábrahám Szövetségbe való felvétele és a szegénysorsú gyermekágyas anyák támogatása, valamint saját temploma fenntartása által betölt. Feder Miksa pénztáros ismertette az Eglelet mult évi zárszámadását és anyagi helyzetét, amely a mai gazdasági viszonyok közt kielégítőnek mondható. Dr. Vásson János, országgyűlési képviselő, egyleti tag a jelenlevők élénk helyeslése mellett tartott beszédében metatta az Eglelet mult évi

eredményes munkásságát és reámutatott a jövőbeli feladatokra. Steiner József főtitkár felszólalása után a közgyűlés kimondta, hogy megalakítja a budapesti izr. komaegylet női csoportját, hogy az Eglelet zsidó és humanitárius munkájában a nők is részt vehessenek. Ezek után egyhangú felkiáltással megválasztották az Eglelet új vezetőségét. Elnök: dr. Tarján Ottó, alelnökök: Guttman Elek és Steiner Márkus, pénztáros: Feder Miksa, gazda: Sömjen József, templomelőjárók: Weissbrun Fülöp, Szöke József, Farkas Dávid, és Engelmann Hugó. Ellenőrök: Hetényi Ferenc és Kiss Béla. Megválasztották még a 42 tagból álló választmányt.

Felelős szerkesztő és kiadó:
PINTÉR MIKSA

Előfizetési ára egy évre mellékletekkel együtt 40 peng².

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

3671/1936. szám.

PESTI ISRAELITA HITKÖZSÉG VII., SIP-UTCA 12.

1936. március 18.

HIRDETMÉNY

a husvétii pászka (macesz) forgalombahozataláról.

A pesti izraelita hitközség előjárósága tudomására adja a Budapest gyűlésterület IV—IX., valamint a X. és XIV. kerületek területén lakó híveinek, hogy pászka (macesz) szükségletük folyó év március 22. napjától (vasárnaptól) kezdve, a vastag betűvel szedett helyeken pedig március 29. napjától (vasárnaptól) kezdve az alábbi helyeken lesz beszerezhető:

központi elárusítóhely: VII., Sip-utca 12. (II. udvar)

IV. KERÜLET.

Magyar-utca 7.

V. KERÜLET.

Bálvány-utca 2.

Bálvány-utca 3.

Csáky-utca 3.

Csáky-utca 38.

Hold-utca 9. (mészárszék)

Homód-utca 38. (mészárszék)

Lipót-körút 5.

Visegrádi-utca 14. (mészárszék)

Visegrádi-utca 25.

VI. KERÜLET.

Andrássy-út 58. Csengery-u. sarok. (mészárszék)

Arcs-út 55.

Bainok-utca 15. (baromfikereskedő)

Csengery-utca 33.

Csengery-utca 88.

Értvös-utca 6. (baromfikereskedő)

Gr. Zichy Jenő-utca 24. (mészárszék)

Gr. Zichy Jenő-utca 33. (Nagymező-u. sarok)

Hegedűs Sándor-utca 17. (mészárszék)

Horn Ede-utca 11.

Humária felsőkörút 67. (mészárszék)

Hunyadi-téri vásárcsarnok (Értvös-u. bej.)

Hunyadi-tér 3.

Jókai-utca 22.

Király-utca 8.

Lehel-utca 1/c.

Lehel-utca 26.

Nagymező-utca 48.

Paulay Ede-utca 41.

Szláv-utca 8.

Szondy-utca 31. (Izabella-u. sarok)

Szondy-utca 37/c.

Szondy-utca 42. (mészárszék)

Szondy-utca 96/a.

Vilmos császár-út 19. (baromfikereskedő)

Vörösmarty-utca 43.

VII. KERÜLET.

Akácfa-utca 59.

Almássy-tér 3. (mészárszék)

Alsóerdőtor 36.

Bethlen-tér 2.

Cserhát-utca 11.

Damianich-utca 2.

Dob-utca 10. (mészárszék)

Dob-utca 17. (szalámigvári fiók)

Dob-utca 38.

Dob-utca 47. (baromfikereskedő)

Dohány-utca 29. (mészárszék)

Dohány-utca 86.

Elemér-utca 7. (mészárszék)

Garay-utca 23. (mészárszék)

Garay-utca 45. (mészárszék)

Garay-tér 12. (szalámigvár)

Garay-tér 19. (mészárszék)

István-út 20.

Király-utca 101. (mészárszék)

Kisdiófa-utca 8. (baromfikereskedő)

Kisdiófa-utca 13. (mészárszék)

Klauzál-tér 2.

Klauzál-tér 12.

Klauzál-tér 12. (mészárszék)

Klauzál-tér 14. (mészárszék)

Klauzál-utca 85.

Múranyi-utca 43.

Nagydiófa-utca 5.

Rottenbiller-utca 24. (Dohány-utcai oldal)

Rottenbiller-utca 54.

Rottenbiller-utca 66. (mészárszék)

Sip-utca 12. (II. udvar)

Wesselényi-utca 35. (Akácfa-utcai oldalon)

Wesselényi-utca 54.

Wesselényi-utca 61. (mészárszék)

VIII. KERÜLET.

Argeteleki-utca 21.

Dobozi-utca 17.

Futó-utca 26.

Futó-utca 32.

Nagyfuváros-utca 4.

Nagyfuváros-utca 21.

Német-utca 29.

Népszínház-utca 24. (mészárszék)

Népszínház-utca 57.

Rákóczi-tér 5. (Német-utca sarok)

Rákóczi-tér 7. (mészárszék)

Teleki-tér 6. (mészárszék)

Vig-utca 28.

IX. KERÜLET.

Ferenc-körút 6.

Gróf Haller-utca 52. (mészárszék)

Mátvás-utca 5. (mészárszék)

Páva-utca 39.

Tompai-utca 9. Angyal-u. oldalon. (mészárszék)

X. KERÜLET.

Belső Jászberényi-út 14. (mészárszék)

XIV. KERÜLET.

Bosnyák-tér 10. (mészárszék)

Bosnyák-tér 17.

Ezek az elárusítóhelyek naponként délelőtt 8 órától 1 óráig és délután 3 órától 7 óráig, szombat este 7 órától fél 10 óráig állnak nyitva a t. Vásárlóközösség rendelkezésére.

Vendéglősök, kávéháztulajdonosok, kávémérők, fűszeresek és élelmiszerkereskedők a fent megjelölt elárusítóhelyeken is kaphatnak pászkát, míg viszonteladás céljából nagyobb szükségletük kielégítésére vérezt a hitközség székházában (VII., Sip-utca 12. I. sz.) lévő macesz-irodához kell fordulniok, ahová igénylésüket telefon útján (41-9-18) is bejelenthetik.

A pászka ára kg.-ként 1 pengő 40 fillér, a macesz-dara 1 pengő 70 fillér, az „FF” jelzésű finom macesz-dara (liszt) ára kg.-ként 1 pengő 80 fillér. A szederesti smure-macesz az összes árudákban kapható, kis csomagban 90 f. és nagy csomagban 1 P. 80 f. áron.

A folyó évben a macesz árát a mult évben leszállított nyívn tartottuk fenn, dacára annak, hogy a liszt árának emelkedése a macesz árának felemelését tenné indokolttá, viszont azonban kedvezményt ezuttal sem adhatunk. Teljesen céltalan tehát, ha bárki is kedvezményes pászkát igényel akár a hitközséghez, akár a környéti elnökséghez fordul, mert kedvezményt senki sem kaphat.

Figyelmeztetjük a t. Vásárlóközösséget, hogy a pászka árán felül egyéb címen semmit sem kötelesek fizetni. Figyelmeztetjük a t. Hittesztvéreket arra is, hogy az érvényes zabbellátási jegyek a macesz vásárlásánál, mint készpénz fogadjanak el. E zabbellátási jegyeknek azonban valamely köser mészáros, baromfikereskedő, vagy vágoda által le kell bélyegyeznie lenniük, mert máskülönbben érvénytelenek. A zabbellátási jegyek értékéből 10% kezelési költség vonatik le és csak az ezután fennmaradó összeg tudható be a vásárolt pászka árának elszámolásánál. Fontos tudnivalóként jegyezzük itt meg azt, hogy a zabbellátási jegyek a jelen plakáton felsorolt összes árudákban a macesz vásárlásánál beválthatók.

Végül nyomtatékosan figyelmeztetjük a híveket arra is, hogy a hitközség területén kizárólag a pesti izr. hitközség előjárósága van feljogosítva a pászka gyártására és forgalombahozatalára, emélfogva idegen helyről pászkát behozni tilos. Az ezen tilalom ellenére hozott pászka a közszolgáltatási hatóságok által el fog koboztatni, a tilalom ellen vétőket szemben pedig a kihágási büntető eljárás meg fog indítani.

A PESTI ISZ. HITKÖZSÉG ELŐJÁRÓSÁGA.

EGYETÉRTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSATelefon: 32-4-17. — Postatakarékpénz-
tári csekszámla: 27.003

Ilyen legyen a mi papunk!

(P) Legutóbbi számunkban megírtuk, hogy tíz új fiatal rabbit avattak fel március hónapban. Néhány sorban vázoltuk akkor azokat a kötelességeket, amelyek most, a kivételes viszonyok között a zsidó papokra hárulnak, megírtuk, hogy ma a zsidó papnak többnek kell lenni, mint igehirdetőnek, pásztorának, útmutatónak, vezetőnek és vezérnek kell lennie, aki a zsidó etikát, a zsidó egységet, az Isten hitét, imádatát és az Istenbe vetett reményt hirdeti és plántálja át a meredek szélén álló zsidóság lelkeletébe. Ma, amikor a szülő befolyása csökken a gyermekére, a lelkipásztorra vár a feladat, Isten alázatos hívőjévé nevelni az új generációt. Ezt a nevelést a szülőktől nem igen kaphatja a gyermek, hiszen már a Talmud is mondja: „Ha a tanító nem tud, honnan tudjon a tanítvány?” Egyrészt a zsidó szülő befolyása csökken, másrészt a túlzott sport téríti el az ifjúságot a zsidóságtól.

A zsidó papokra vár a feladat utat keresni és találni a zsidó családokhoz, hogy a hiányzó nevelést irányításuk mellett egészítsék ki. Ma már nem elegendő, ha a zsidó pap csak bizonyos alkalmakkor, a templomban az esküvőn, vagy a temetésen találkozik a zsidó családokkal. Nem elég, a szónokló pap! A retorika itt már kevés. Hiszen az ifjúság nincs is ott az istentiszteleten. Most már olyan lelkipásztorokra van szükségünk, akik a hívekkel való szoros és állandó érintkezésben azokat a fájdalmas problémákat tapogatták ki, amelyek szinte kivétel nélkül mindnyájunk életében fellelhetők. A lelki, erkölcsi, testi és anyagi bajok orvosait, specialistáit, diagnosztáit keressük a lelkipásztorokban.

A kiterési ház beteges körtünet. Az orvostudomány megállapítása szerint a betegséget tüneti kezeléssel megszü-

netni nem lehet. A bajok gyökeréig kell eljutni, hogy gyógyulás következhessek be. A kiterési járvány áldozatait sem tudjuk megmenteni a zsidóság számára a legszebben zengő prédikációikkal sem. A lélekhez kell férkőzni, a zsidó lélekhez, amely sebesülten elkényeszeredve, megkínözva és szenvedve vergődik a kényeszerőségek sziklafalai között. Ki kell ragadni a szenvedő lelkeket és az igazság világító napfényénél meggyógyítani. Ma már nem elegendő, ha heti egy, két, vagy akár öt hittanórán gépiesen foglalkoznak a zsidó gyermekek lelkének kiművelésével. Állandó és fokozott kertész munkára van szükség. Ahogy a jó kertész éjszaka is felkel ágyából, hogy megnézze csemetéit, úgy a lelkipásztornak is állandóan figyelemmel kell kísérni a zsidó jövőd apró csemetéit, vajjon nem hullott-e lelkükbe a gyűlölködő propaganda hernyója, hogy megrontsa a fát. Olyan lelkipásztorokra van szükségünk, aki a rábizott nyájnak gondozója, őrzője és számadója is legyen. Először ember és csak azután tudós. Ember legyen, aki a realitások világában él, mert a tudós a holt betűk és holt teóriák birodalmában megelégedik a valóságos élet követelményeirel. Az igazi pap jóbarát legyen, aki meghallgatja felebarátait, aki előtt a zsidó kiöntheti szívét, elpanaszolhatja bűjét, baját, mert örök igazság, hogy nem mindig az anyagi segítség a legfontosabb. A lelki ráhatás csodákra képes és a csodák most nagyon szükségesek.

Igen, csodákra van szükség, hogy a zsidóságot eltérítsük a pesszimizmus és hitetlenkedés végzetes útjáról. Csodára van szükség, hogy a zsidóság ismét megtalálja azt a nyílegyenes utat, amely Istenhez vezet. És nem mindig az ellenségeinkben van a hiba, amikor a zsidóság helyzetének vizsgálatában a

bajok forrására akadunk. Igenis ki kell mondanunk, maga a zsidóság, legalább is a zsidóságnak egyes rétegei szíttetik a bomlasztó áramlatot, mint ahogy a lámpalepke addig kering a lángok körül, míg ernyedten behull és a tűz martalékává lesz. A zsidóság egyes rétegei addig kokettíroznak, a velünk elengedhetetlen ideológiákkal, amíg egy napon elsorvad az ellenálló képesség és reménytelenül hullanak a kitértek egyre szaporodó tömegébe. De más természetű bajokat is találunk a zsidóság lelkét vizsgálva. Megtaláljuk a rosszul megfogalmazott önzés ezernyi példáját azt a hamis ideológiát, amely így szól: „Ha én nem tartok a zsidósággal, az antiszemita nem fordulnak ellenem.”

Kár szót vesztegetni arra, milyen ostoba filozófia ez. A német példa brutális nyíltsággal bizonyította be az éretlen világ előtt mennyire céltalan megtagadni lelkiségét, származását és Istenhez tartozását a zsidóknak. Ugyis négy generációt vizsgál az antiszemitizmus. Magyar relációban is millió példát találunk arra, hogy az érvényesülés legfelsőbb grádiesaira került zsidók igyekeznek megtagadni a zsidósághoz való tartozásukat. Arról nem is beszélve, milyen flegmatikus közönnnyel utasítják el maguktól a zsidó kérelem, a zsidó segítség sikoltozásainak még leghalványabb megnyilatkozását is. Egyes zsidó rétegek sietnek leggyorsabban teljesíteni az antisemita felhívást, hogy ne adj kenyeret a zsidónak. Egyes zsidók legszolgálatkészebbek akkor, ha arról van szó, hogy zsidót tegyenek kenyértelessé, s ha választaniuk kell a tehetőség, sőt gyakran zseniális zsidó, vagy akár tehetetlen, sőt tehetetlen keresztényvallású között is, a keresztény vallásúak, mert azt hiszik, ezzel kedvezkednek az antiszemita felhívást, hogy ne adj kenyeret a zsidónak. Egyes zsidók legszolgálatkészebbek akkor, ha arról van szó, hogy zsidót tegyenek kenyértelessé, s ha választaniuk kell a tehetőség, sőt gyakran zseniális zsidó, vagy akár tehetetlen, sőt tehetetlen keresztényvallású között is, a keresztény vallásúak, mert azt hiszik, ezzel kedvezkednek az antiszemita felhívást, hogy ne adj kenyeret a zsidónak. Egyes zsidók legszolgálatkészebbek akkor, ha arról van szó, hogy zsidót tegyenek kenyértelessé, s ha választaniuk kell a tehetőség, sőt gyakran zseniális zsidó, vagy akár tehetetlen, sőt tehetetlen keresztényvallású között is, a keresztény vallásúak, mert azt hiszik, ezzel kedvezkednek az antiszemita felhívást, hogy ne adj kenyeret a zsidónak.

Az antiszemita nem írják jóvá ezeket a bornirt cselekedeteket. Az antiszemitizmus kuncog a bajusza alatt, amikor látja, hogy a ferdült gondolkodású zsidóság saját maga köszörül a kést, amelyet ellene forgatnak. Se a zsidó egyéneket, se a zsidó közületeket nem támogatja ez a fajta zsidóság. Arról nem is beszélve, hogy a zsidó öntudat legfontosabb támaszát a zsidó sajtót szinte végzetes mértékben hanyagolja el. Nem akarja tudomásul venni, hogy az írott betű időtlen idők óta fundamentuma a népnek, s aki hitetlen a betűhöz, az hitetlen a néphez is. Igazán jelentéktelen és nevétségesen kis eset, említésre sem volna méltó, ha nem jellegzetesen tükröznék az ilyen fajta zsidó gondolkodási módját az az eset is, amely az utóbbi hetekben történt, amikor az osztályorszájként propaganda szervének zsidó tagjai proponálták elsősorban a nemzsidók számára, hogy a propaganda szolgálat során a zsidó sajtót ne vegyék igénybe. A zsidó sajtó vállvonogatással menne el az ilyen jelentéktelen esetek mellett, ha nem világítana belé a zsidó vakság tébolyító ténye. Ha nem azt jelentené ez a jelentéktelenségében is megdöbbentető jelenség,

hogy baj van bizonyos zsidó rétegek gondolkodási módjában. Baj van, tehát a bajon segíteni kell. Ezen a bajon nem segít elégedett keresztény urak, panzionált egykori hatalmasságok vállvergető dícsérete. Nekünk nincs szükségünk megrendelt dícséretre, mert ha nem is tartjuk magunkat hibátlan népnek, hiszen minden népközösségben akadhatnak bűnösök, de dícsér bennünket a zsidó erkölcs, a zsidó etika, amelyet mi adtunk az emberiségnek. Mi csak az erkölestől, az etikától várhatunk segítséget. És a zsidó öntudattól. Attól a zsidó öntudattól, amely számon tartja hittestvéreinek magatartását és messzire látszó fekete betűkkel jegyzi meg magának azokat a zsidókat, akik elsőnek hódolnak be minden olyan kívánságnak, amely a zsidók egzisztenciájának megsemmisítését követeli. Jól megjegyezzük őket. És sohasem felejtjük el nevüket.

És ezt a segítséget a zsidó papoktól várja a zsidóság. Azoktól a zsidó papoktól, akik megtalálják a zsidó egyénekhez vezető utat és nem mint hittérítőket, hanem mint lélekmentők szerepelnek, akik ennek a borzasztó zsidóellenes árvíznek hullámjain sajkájukkal járnak körbe-

körbe és magukhoz emelik az elmerülői készülő lelkeket.

Magukhoz emelik az elfaradt zsidó fiatalságot, ha látják, hogy a reménytelen küzdelmek elsorvasztották ellenálló képességét és közel állnak a bűnök bűnéhez az öngyilkossági gondolathoz — amelyet minden más vallásnál szigorúbban tilt a zsidó hit. Orvos legyen a mi papunk, aki a testi nyavalyák kivételével minden más bajt és szenvedést meggyógyít. A szónoki papok ideje lejárt. Viharban nem segít a legszebben megépített szónoki remekmű sem. Viharban nem lehet arra várni, hogy a bűgő hangú hangszórók elvégzik az árvízi hajósok munkáját. Szálljon ki a pap, a mi papunk, a zsidó pap, morajló vizekre és két kezével melegítő lelkével, hitető erejével, szent meggyőződésének magнетikus vonzással ragadja magához az elgyengülteket, az elesni készülőket! A mi papunk, a zsidó pap, harcoss pap legyen, aki küzdeni tud nyájának minden tagjáért, aki az istenhit vakítóan fehér zászlajával kezében élére áll a hitért küzdők csapatának és Isten nevével ajkán, Isten erejével szívében megmenti a zsidóságot.

A csodatétel

Igaz történet.

Irt: LŐRINCZ MIKLÓS

Ezt a történetet úgy írom le, ahogy az valóban megtörtént. Ha novella volna, amit író gondolt ki, valószínűtlen volna, de mert maga az élet produkálta, a valószínűség vádjának el kell esnie.

A tudós rabbit valóságos legenda-kör vette körül. Messze vidékek ügyvédje, orvosa, tanácsadója volt. Tiszta kék szeméből jóság és bölcsesség áradt, hófehér szakállá tiszteletet parancsolt.

A nemesszívű bölcs tanácsaival nem egyszer olyan ügyeket oldott meg, amelyek három ügyvéd is hiába vesződött, más alkalommal pedig olyan betegeken segített, akiknek számára nem volt orvosság fölé.

Egy alkalommal két asszony kereste fel a bölcs rabbit. Az egyik F., a másik V. faluból. A két asszony a városzobában ismerkedett össze és egyszerre járult a rabbi elé.

Az első asszony elpanaszolta, hogy férje évek óta súlyos beteg. A betegség néhány hete ágyba döntötte és a járásorvos véleménye szerint az élete menthetetlen. Az asszony hozzátette, hogy nem bízik a járásorvos tudásában, legszívesebben bevinné a férjét valamelyik budapesti orvos-professzorhoz, de erre nincsen pénze. Sírva kérte a rabbit, adjon neki tanácsot, hogy mit tegyen, mert férje halálát nem tudná túlélni.

Most a másik asszonyt hallgatta meg a rabbi. Ez elpanaszolta, hogy férje, kis falucskájukban a dűsgazdag földesúr házában bérel szatócs-üzletet. Megélhetésük ennek az üzletnek a bérletétől függ és tudomást szereztek arról, hogy a földesúr most fel akarja mondani a bérletet. Kérése az volna, adjon neki a rabbi tanácsot, hogyan tudnák megakadályozni a felmondást, ami egyet jelentene koldúsbotra jutásukkal.

A rabbi végighallgatta az asszonyok panaszát, majd hosszú, elmélyedt gondolkodás után megszólalt:

— Te fiam ma este elmész a földesúr kastélyába és elmondod a földesúrnak, hogy a férjed súlyos beteg...

— Te pedig hazamész, — fordult a másik asszonyhoz, — ágybafekteted a férjedet és piócákat raksz rá, hogy testére véres sebeket szívjanak.

A két asszony megdöbbenve nézett össze. Nyilvánvaló, hogy a rabbi összekeverte a két esetet, hiszen az egészségesre rendelt piócákat és a beteg férj feleségét küldte a földesúrhoz, akivel neki semmi dolga sincsen.

Az első asszony aggódva szólalt meg: — De bölcs rabbi... talán valami tévedés...

A rabbi közbevágott:

— Azt tegyétek, amit tanácsoltam... Te elmész a földesúrhoz és te piócákat raksz a férjedre.

A két asszony csodálkozva és hitetlenkedve távozott, de szentül megfogadta, történiék bármilyen utasítását teljesíteni fogja.

Az egészséges férj asszonyt hazasietett, férjét ágyba fektette és piócákat rakott rá. Félóra sem telt bele, a piócák véres sebeket martak a férj testére. Most váratlanul kint kopogtattak. A földesúr megbizottja lépett be a felmondó levéllel. A szörnyű látvány annyira megdöbbenette, hogy a férjet súlyos betegnek tartva, nem adta át a felmondó levelet, hanem visszavitte a földesúrnak, aki értesülve bérlejtje súlyos állapotáról, a levelet szétépte.

A másik asszony ugyanaznap este felkereste a földesúrat. A kastélyban nagy, fényes estély volt, úgy, hogy az asszonyt csak hosszú könyörgésre engedték a földesúr elé. Az asszony a rabbi tanácsához híven elpanaszolta a földesúrnak, hogy férje halálos beteg és szeretné bevinni Pestre, ott talán valamelyik tanár még segíteni tudna rajta.

A földesúr, az asszony legnagyobb meglepetésére kijelentette, hogy az estélyen véletlenül itt van nála az egyik leg-híresebb pesti belgyógyász orvos-professzor, ő majd meg fogja kérni, hogy vizsgálja meg a férjét.

Egy óra múlva a professzor ott állott a súlyos beteg férj mellett. Megvizsgálta, megállapította, hogy a járásorvos diagnózisa téves volt, receptet írt és kijelentette, hogy a beteg néhány héten belül fel fog épülni.

Másnap két kimondhatatlanul boldog asszony kereste fel a tudós rabbit, hogy halálatlan, könnyes szemekkel köszönje meg a csodálatos tanácsokat.

Izrael egyik fejedelme sirba szállott

Irt: PINTÉR MIKSA

„Árvák lettünk ime, elhagyott bennünket a mi Atyánk, fájdalmas kiáltással szakadt fel ajkunkról a panasz: A mi Atyánk, a mi mintaképünk, Izrael erőszakú, bátor harcoss elhagyott bennünket!”

Székely Ferenc meghalt... ez a hír úgy tört rá a mult héten a magyar zsidóságra, mint romba döntő földindulás. A jók legjobbjá volt ő, a legjobb zsidó, a legjobb ember, a legjobb magyar. Mikor antik jellemnek mondjuk, a zsidó szellem klasszikusaira gondolunk, akiknek emlékét történelem és legenda őrzi. A mélységekre és heroikusokra, az elszántakra és bölcsesekre. Az íráskor hőseire, akikről tanulunk és regélünk. A róluk való tanítás a zsidó öntudat, büszkeség, bizakodás és megnyugvás forrása.

A magyar zsidóságnak büszkesége volt Székely Ferenc. Bizakodást és megnyugvást merítettünk abból a tudatból, hogy ő is az őrség élén jár. Am tudakolják országzszerre, falusi, városi, vidéki zsidó községekben, minek tudták Székely Ferencet és megértik, hogy miért katasztrófa az ő halála a magyar zsidóságnak. Hírét nem harsonák vitték országgá, csak beleivódott a lelkekbe. És meggyőződéssé lett, hogy jó benne bízhatni. Sziklának tudták, a melyre építhettek. Hűségük, törtétesek ingoványába tévedt erratikus sziklának. És szombat, f. hó 11-ike óta ez a szikla csak volt. Megingott, eltűnt, mint a régi kosmogoniák eltűnt kőalakulatai.

Régi legendatermő időkben a fantázia virágzott ki a zsidó lelkiület olyan nemes kicsücsösodásai körül, amilyen Székely Ferenc volt, most a hősök képét nem a fantázia formálja, hanem az értékeket mérő, súlyokat latolgató bíráló. Hogy mit ért és mit veszítettünk vele? Soha annyi gyászoló férfit nem láttunk, mint Székely Ferenc temetésén. Igen, a próféta szavaival mondhatjuk: „Egész Izrael meggyászolja őt...” Azokban a könnyekben benne volt az értékelésünk, latolgató bírálatunk, vesztésünkbe bele nem törődésünk. A pesti zsidóké, akiknek egyik vezére volt s az egész magyar zsidóságé, amely épített rá és építeni akart vele és mindenkié, aki az útkitűzést és az úton vezetést a lelki tisztaságtól, a szellemi fel-sőségétől, az akarás önzetlenségétől, az együttérzés lelkességétől, az önfeláldozás készségétől várja.

be kapcsoló önzetlen és munkás, fáradhatatlan és önfeláldozó Székely Ferenc megtért őseihez. Testét úgy hagyta el a lélek és szárnyalt fel Alkotójához, mint ahogy a Biblia nagyjai, a próféták és a mesterek fejezték be földi pályafutásukat: kiegyensúlyozottan a hivatás teljesítésének felemelő tudatával, a hívők közt megoszott szellem derűs nyugalomával, tisztán és hófehéren, túl minden hűségben és gyarlóságon, amelynek göröngyein bukdacsolunk rövid életbolyongásunk közben.

Székely Ferenc és az ő nemzedéke, amely nem merült ki henye hazafias szolamokban, hanem alkotó ipari, kereskedelmi és szellemi munkával támasztott új pilléreket, Székely Ferenc generációja valósággal ontotta a mult század végén megújított magyarság építő energiáit. Kereskedőket, gyárosokat, vállalkozókat, bankárokat, tudósokat, írókat, művészeket.

Székely Ferencet a zsidóság nagy építőmesterei közé fogják feljegyezni a krónikák. Mindent elkövetett, hogy az amúgy is agyonüldözött zsidóság helyzetén könnyítsen. Adott segítséget a rászorultaknak, anélkül, hogy ezzel a cselekedetével kérést volna. A felekezeti életben

nem a szavak, hanem a tettek embere volt.

Székely Ferenc sok esztendeig a pesti izr. Hitközség elnöke volt. Söt évtizedek óta, — mint Nagy Andor előjáró a

gyászülésen tartott beszédében mondta — vezető szerepet töltött be Székely Ferenc a magyarországi izraelita hitfelekezet életében. Nagy egyénisége volt ő a magyar közéletnek és szellemi nagyságával egyaránt szolgálta a magyar közgazdaságot, a magyar pénzügyet és — nem utolsó sorban — a magyar szabadelvűséget. A háború előtt ő indította meg a magyar zsidóság egységesítésére irányuló mozgalmat és elnöke volt az egységes zsidó autonómiát előkészítő országos bizottságnak.

Az összeomlás után — mondotta továbbá beszédében Nagy Andor — a hazai zsidóság nevében táviratilag fordult a külföldi zsidósághoz, segítséget kérve az ország megcsonkítása ellen és lelkes szóval fordult a megszállt területek zsidósághoz, a magyarság mellett kitartásra buzdítva őket. Majd maga ment Amerikába, hogy az ott szerzett segítséggel a hitközség és a felekezet intézményeit a válságok nehézségein átmentesse és a hitközség e nehéz időkben feladatait teljesíthesse. Alkotásai és ezek sorában az annyira szívéhez nőtt Patronage-Egyesület maradványok fogják megőrizni emlékét.

Zászló volt, amely köré táborok sereglettek, példa, amelyet követni kellett. A társadalom magasságaiból akkor jött közénk, akkor szegődött a zsidóság ügyeinek gondozására, amikor ez egy világgal való szembeállást, társadalmi pozíciók elvesztését jelentette. És jött egyszerű elszántsággal, ösöktől öröklött, lelkében kivirágzott hűséggel. Olyan kivirágzással, amelynek nincsen hervadása. Csakis a földindulás pusztíthatja el. Csakis a halál.

Élete válasz volt arra a kérdésre, hogy hogyan kell zsidónak lenni, hogy a zsidónak hogyan kell a világ lehetőségei és szükségességei közt elhelyezkedni, hogy mi a zsidó ordre de batailleja az élet küzdelemben: legyen a zsidó istenes és emberséges, legyen önzetnes és szerény, legyen lelkes és munkás, a szépet keresse és művelje a jót, tudjon a világnak élni és érezze az otthon áhitatát, értse meg az én és az általános egymáshoz való arányát és ne vétsen ellene, magától értetődés legyen a hazaszeretete és a polgári áldozatkészsége. És ne kérjen jutalmat semmi kötelességteljesítésért. Ezekből a parancsokból és tilalmakból tevődött össze Székely Ferenc zsidósága.

Áldott és tanítas legyen az emléke.

Székely Ferenc életrajzi adatai a következők:

Született Alapon, 1858-ban. A kereskedelmi akadémiát Székesfehérvárott végezte és tanulmányainak befejezése után a bankszakmának szentelte magát. 1882-ben a Magyar Országos Bank tisztviselője volt, innen a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank kötelékébe lépett, mint cégvezető. 1892-ben vezérigazgatója lett a Belvárosi Takarékpénztárnak, 1910 óta pedig elnöke ennek a hatalmas pénzintézetnek, melynek nagyrafejlesztése leginkább az ő érdeme. Fe-

renc József királytól udvari tanácsosi rangot kapott — ő volt az első magyar zsidó, aki erre a méltóságra emeltetett, — azután pedig a Ferenc Józsefrend lovagkeresztjével tüntették ki. Székely Ferenc ezenkívül még tulajdonosa a másodosztályú polgári érdemkeresztnek is. Szépirodalommal is foglalkozott, közgazdasággal is; egyik közgazdasági munkájával akadémiai pályadíjat is nyert. Munkatársa volt a Borsszem Jankónak is; kevesen tudják, hogy ő kreálta Seiffensteiner Salamonnak ma is életrevaló alakját.

Béke az arabokkal

Irtá: BETTELHEIM SAMU

(A cikk állításai nem mindenben értünk egyet, de a cikkirő illusztris személyére való tekintettel leközljük.)

(A Balfour deklaráció megsemmisítése. — Zsidó nemzeti autonómiát egész Arábiában. A zsidó tömegek korlátlan bevándorlását egész Arábiába. — A londoni cionista vezetőség lemondása. — A központ áthelyezése Jeruzsálembe arabbarát vezetőség alatt. — Palesztina önkormányzatára vonatkozó arab követelések elismerése.)

Mi eddig örült Palesztina-politikát íztünk. Naponta tizezernyi gyűlésen kiáltottuk, hogy Palesztinába vándoroljunk, hogy ott a többséget megszerezzük és Palesztina urává váljunk. Ennélfogva minden chaluc az arabok szemében egy olyan ellenséges hadsereg katonájaként szerepelt, aki országuk határán átlépett. Amikor Anglia az arabok követeléseinek engedve megszigorította a bevándorlás feltételeit, a cionista vezetőség főbátorította az illegális bevándorlókat és fiatal emberek ezreit döntötte szerencsétlenségbe, holott tudniok kellett volna, hogy ez illegális bevándorlás csak katasztrófához vezet. Szemben az egyre növekedő ötvenmillió fanatikus araboság tiltakozásával mi gúnyos módon provokatív beszédekert haragotunk az egész világon Palesztina birtokbavétele érdekében. Követett-e nép valaha ehhez hasonló meggondolatlan és kihívó politikát?!

Nem volt hiány meggondolásra készítő megnyilatkozásokban, amelyek előre jelezték a katasztrófa bekövetkezését. Amerikai és angol folyóiratok következetesen intették a világ zsidóságát attól, hogy a növekedő arab veszélyt ne értékeljék alá. A mi cionista lapjaink azonban ezeket az intéseket agyonhallgatták. Teljes évtized óta egyetlen kormány sem emeli fel szavát a cionizmus érdekében. A cionizmus vezetőinek meggondolatlan, gyermekes ténykedése és a cionizmus táborában jelentkező visszavonások és széthuzások minden olyan szimpátiát, amely régebben a cionizmus mellett állott, közömbösítették. A béke fenntartására alakult nagyteknitélyű amerikai Carnegie-társaság éveken ezelőtt bizottságot küldött Palesztinába az arab viszály okainak felderítésére. A visszahozott jelentés nem volt kedvező a cionistákra. Ez a jelentés súlyos csa-

pást márt a cionizmusra Amerikában. De ki olvasott erről a cionista lapokban?

Ezuttal az ötödik palesztinai pogromnál tartunk. De nincs bátorsága senkinek — amint ez más nemzeteknél történik — a borzasztó kudarc miatt felelősségre vonni a vezetőséget. Chaim Weizmann — mint rendszerint — ezuttal is hiányzik a legkritikusabb pillanatokban. Hibás politika volt minden áron tiltakozni a palesztinai parlament felállítását ellen. Sajnos még az Aguda is csatlakozott a protestálókhoz, holott a Biblia útmutatása sztrint éppen az Aguda lett volna hivatta Ismael és Izsák között a békét megteremteni.

Néhány évvel ezelőtt az Egyetértésben közreadtam egyik tekintélyes mohamedán vezér javaslatát, amelyben koncedálta a zsidóság jogát ahhoz, hogy korlátlan számban vándoroljon be minden arab birodalomba, ha a zsidók, mint testvérek jönnek az országba, hogy Nagyarábia felépítésében közreműködjenek. Szüksége lenne Arábiának — mondotta az arab vezér — a zsidóknak, mint kereskedőkre és egész Kelet kereskedelmét kezébe vehetné. És —

folytatta — ha a zsidók néhány évtizeden keresztül megbízható barátoknak és testvéreknek bizonyulnak, eljőhet az idő, amikor mi így szólunk hozzájuk: testvérek, teljes bizalommal adjuk nektek Palesztinát autonóm jogokkal.

Nagy hibának bizonyult, hogy Weizmann ismételtlen elfogadta elnökké választását, minthogy az arabok előtt ez antipatikus volt. A jeruzsálemi egyetem elnöke dr. Juda L. Mágnes lenne az a férfi, aki az arabok bizalmát bírja és a tárgyalásokat a siker reményében vehetné fel. Persze egy kissé elkéstünk már ahhoz, hogy a remélt jogok birtokába kerüljünk Palesztinában.

A Balfour deklarációt, amely de facto már régen nincsen érvényben, át kell cserélni egy szerződésre a zsidók, arabok és angolok között, amelyben a zsidók jogai és kötelezései pontos megállapítást nyernek s amely Palesztina felépítésének biztos és nyugodt menetét garantálja. A zsidók egész Arábiában kapjanak autonóm nemzeti jogokat. Palesztina ugyanis kicsi, hogy akárcsak a német menekülteket is teljes létszámban felvegye, de Nagyarábiában egy évtized alatt néhány millió lehetne elhelyezni. Többet, mint zsidó kisebbségi jogot még a Balfour deklaráció sem jelent és helytelen volt, hogy a cionisták efelől tévedésben tartották. Ez egyszerű szavakban, minden poétikus köd-fátyol nélkül az idő parancsolata és a mi ceterum censeonk 1918 óta. Mindig hozzátettük: minden év, amely elmúlik anélkül, hogy az arabokkal békét kössünk, súlyosbítja a békefeltételeket. Végül is olyan helyzetbe kerülünk, hogy kénytelenek leszünk elfogadni az arabok békediktátumát.

De még nem késtünk el attól, hogy becsületet békét kössünk.

Halálozás. Súlyos gyász érte Harstein Lajost, az Orth. Országos Iroda népszerű nagy tudású és nagyteknitélyű önkihelyettesét. Felesége a jótékonyágáról és zsidó érzéséről ismert nagyszony hosszú szenvedés után elhunyt.

A BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG igazgatósága, felügyelőbizottsága, választmánya és tisztviselői kara, a nagy csapástól megrendült lélekkel és mérhetetlen fájdalommal jelentik a magyar közgazdasági élet, az intézet és a maga szomorú gyászát, amely

Székely Ferenc

m. kir. udvari tanácsos, a Ferenc József-rend csillaggal ékesített közepkeresztjének tulajdonosa, az intézet elnöke, a

Abbaziában, 1936 április hó 11-én, 78 éves korában bekövetkezett elhunytával érte.

Elvesztettük emelkedett szellemű, kivételes tudású és jóságos szívi vezetőnk, emberi példaképünket.

Takarékpénztárunk az ő nagy tudásának és szervezőképességének köszönheti fejlődését.

Polgári erényeit a királyi kegy elismerése koszorúzta, szívének melegét intézte minden tagjának hálás szeretete viszonzta.

Szelleme és nemes lelke a földi enyészeten túl is példánk lesz a jövőben.

Budapest, 1936 április hó 11.

Milyen feladat vár a zsidó misszióra

Az utóbbi hetekben azt tapasztaljuk, hogy a kitérésekkel kapcsolatosan különös harc indul egyes személyek ellen, akik ősi hitüket éppen ezekben az időkben cserélik fel. Mindenek előtt le akarjuk szögezni, hogy az Egyetértés kimondhatatlan fájdalommal figyeli a kitérések egyre növekedő számát, fájdalommal tölt el bennünket minden hitehagyás, elszomorít és lesújt a veszteség érzete olyankor is, ha egyéni értékben nem sokatmondó személyek távoznak Izrael sátorából. De sokszorosan fáj, amikor komoly jelentőségű közéleti férfiak tagadják meg az ősi hitet.

És mégis az az álláspontunk: nincsen helye az olyan harcnak, amely az egyéneket ostromozza, celtalan és reménytelen a kiüzedelm, amelynek motorját a dühös nyelvtölgögetés hajítja! A zsidóság önvédelmi harcában nem az igazi út, hogy az eltávoztak után dühös sztkokat erget! Az önvédelmi harc egyedüli helyes módja a megelőzés politikája! Meg kell akadályozni a kitéréseket, de ennek csak egy lehetősége van: odaferkőzni a zsidó lelkekhez és a közömbössé vált, elfásult, nemtörődömséggel telített emberekben felgyújtani a zsidó hit és zsidó önérték lángját. A zsidó vallás sohasem ismerte a missziós munkát. A zsidó hit távolartotta magát a térítés minden módjától. Mert a Talmud is tanítja: Izrael af alpi s'chuto Izrael hu! Izrael, ha bűnözött is, mégis Izrael maradt! Ha eltávozott Heine, Börne és sok más szellemőriás a zsidó közületből, a zsidóság mégis intakt egységben maradt, éppen úgy, mint ahogy az eltávoztak is csak hitet cseréltek, de lelket nem cserélhetnek. Zsidók maradtak ők, a szökevények is, zsidók, csak gyöngye és ellenállásra képtelen zsidók...

A magyar zsidóság számos fontos feladata között legelső helyen áll a hitélet elmélyítésének megszervezése, az a misszió, amely most a huszonegyedik órában aktuálisra vált és tovább el nem odázható. De ez a missziós munka nem képzelhető el másképen, mint a zsidóság lelkében pusztító közömbösség-bacillus ellen intézendő irtóhadjárat útján. Járvány dül Izrael népében. Gonosz epidémia pusztítja az idealizmust! Pedig idealizmus nélkül egyetlen nép sem tarthat számat az Isteni gondviselésre. Vissza kell szerezni lángoló hitünket az ideálban, az örök ideálban, a zsidó hitben. Az ifjúságot kell megmenteni, akiknek lelke fogékony még a tanítások iránt, akik szomjasan várulnak meg az igék befogadására, akiknek vájpuha lelkiülete alakítható még a tanítók bölcsesége szerint. Ezt az ifjúságot, amely ma sajnos egyre messzebb távolodik a zsidó tradícióktól, vissza kell téríteni a sátor alá.

Két út kínálkozik az ifjúság megmen-

tésének céljaira. Az egyik az asszimilációs politika tovább folytatása, a másik cionista ideálokkal telíteni meg a fogékony lelkeket. Érdemes elgondolkodni a két út jelentősége fölött. Mi, akik nem tartozunk a hivatalos cionista mozgalom harcosai közé, természetesen az asszimilációs törekvések hírdetői lennénk, ha...

... ha nem látnánk, hogy éppen az asszimilációs politika féktelen folytatása vezet szükségyszerűen először a vallástalanság, majd később a kikeresztelkedés örvényébe. Nem vagyunk hívei a cionizmusnak, de nem szabad lehunyni szemünket az igazság előtt és meg kell látnunk azt, hogy a cionizmus, ha sok támadható felülete van is, legalább a kitérések ellen tökéletes biztonságot nyújt, mert ha valási értelemben talán nem száz százalékosan, de általánosságban zsidó ideálokkal telíti a lelkeket.

Ma, amikor a zsidóság felett viharfelhők tornyosulnak, minden más feladat el-törpül a nagy kérdés mellett: hogyan védjük meg sokezer esztendő multunkat a jövőendő számára? Ennek a nagy horderejű kérdésnek eldöntésénél mindennel számolni kell. Számolni kell lelki és gazdasági adottságokkal. Számolni kell az ellenálló képesség csökkenésével, amelyet egyrészt a gazdasági elgyöngyülés eredményez, másrészt a zsidó ideáloktól való eltávolodás, a zsidó hithűség csökkenése. Lehetetlenség, zsidó önérték és zsidó helytállást kívánni attól a zsidótól, aki saját házában, szobájában négy fala között sem eléggé zsidó ahhoz, hogy az ősi tradíciók tiszteletben éljen. Az ilyen látszatszidók, az ilyen kényszerzsidók nem alkalmasak a mi nagy harcaink megvívásához. Lehetetlen, hogy ez a generáció, amely minden idők legszörnyűbb antiszemita tébolyának rohamát kénytelen kiállani, lélekben elsatnyult, zsidó tudásban és felkészültségben semmitmondó, zsidó önértékben elpuhult generáció legyen. Szükséges és elodázhatatlan, hogy meginduljon a nagy mentési munka, amely először életre kelti a szunnyadó zsidó erőket és azután a zsidó erők teljességének birtokában szegezi mellét az antiszemitizmus pusztító áramlatának.

Sokat beszélünk és beszélünk ma is a belmisszióról. Ez a belmisszió ne szorítkozzon arra, hogy a zsidókat templomjárásra szoktassa. A templomba járás fontos és lényeges része a zsidó érzésnek, de nem minden. A missziós munkának ki kell terjednie az élet minden területére és legelőször arra, hogy ideálizmussal, hittel telítse meg a lelkeket.

Fájdalmasan sikolt fel belőlünk a kérdés, hol van a zsidó irodalom, amely alkalmas igazán zsidóvá alakítani a zsidónak született embert?! A magyar zsidóság félszázad óta azt tapasztalja, hogy a zsidó irodalomról beszélve csak chassidus legendák, kabalisztikus történetek,

naiv csodarabbi históriák kerülnek elébe. A kultúralt és képzett zsidó intellektuel érthetően idegenkedik ezektől az avult és a mai kornak meg nem felelő álírodalmi jelenségeknél befogadásától. Komoly és igazi irodalomra lenne szükség, költőkre és írókra, akik szívverésük ütemeit ültetnék át a zsidó lelkekbe, akik nem megmosolyogni valóan egygűyű históriákkal untatnák a zsidó olvasót, hanem az igazi művészet dús fáján termelt nemes gyümölcsökkel. A nemzetek élte-tője, fenntartója mindig az irodalom, a művészet, a kultúra volt. Hősi küzdel-

Leszállított áru

első osztályú utazás vízumkölnyitással

Palesztinába

a Tel-Aviv gőzösn

Legkényelmesebb olcsó turistautazás

Amerikába

egységes első osztályú óceánjárókon. Felvilágosítást ad a Palestine Shipping Co. Ltd., a Red Star Line és az A. B. Line magyarországi vezérképviselése, V., József-tér 8. Tel.: 814-15.

mek, a legerősebb kezű hadvezérek emléke is elveszett volna az idők homályában, ha a harcterek acélos izmú hőrszait nem követték volna a művészet, az irodalom felkenteinek énekei. Ki énekel a magyar zsidóságnak? Ki tartja a magyar zsidóság elé a zsidó mult csodálatos szépségeiben gazdag történetének művészi képeit? Ki nyul bele a mai zsidó sors ezer sebből vérző problémáiba, ki tárja fel előttünk a zsidó élet keserves küzdelmeinek képét?

Senki! A zsidóság hiába szomjuhozza a megismerést, elérhetetlen álom, hogy megvalósuljon a zsidó irodalom! A modern zsidóság számára nincs olyan televény, amelyből kisarjadhat a szépségek csodakalásza. Az orthodoxy számára megmaradt az évezredes zsidó irodalom mélysegeiben való gyönyörködés lehetősége, a jesivákban, chederekben, a modern zsidó számára nincs mód hozzáférkőzni a zsidó lelkeséghez. Ezt a hiányt kell pótolni. Es ez mindennél előbbre való. A megelőzés módszerére van szükség, mert nem győzzük hangsúlyozni, késői a bánat, amikor az eltávoztak után öltögetik a nyelvet! Nekünk azt kell el-

érni, hogy senkiben fel sem merülhessen a gondolat, senki még lidérces álmában se gondolhasson arra: elhagyom Izrael sátorát.

A zsidóság nagy anyagi elgyöngülése természetesen szintén fontos szerepet játszik a lelki epidémia létrejöttében. De mi mégis valljuk, hittel hirdetjük, hogy az anyagi bajok egymagukban kevesek ahhoz, hogy a megacélosodott zsidó önzert gerincét meggörbítsék! Hisszük és hittel hirdetjük, a legszomorúbb anyagi viszonyok között tengődő zsidó sem jutna el a hitáulás bűnéig, ha egész életén végigkísérte volna a zsidó meggyőződés melegítő ereje. Nem véletlen, hogy minden alkalommal a zsidó irodalom hiányát fájlaljuk, mert a zsidó irodalom jelenti az igazi zsidó vérkeringést és ahol nincsen egészséges vérkeringés, ott nem lehet egészséges élet sem.

Amikor zsidó író ment el a zsidó közösségből, kétszeresen főr fel belőlünk a fájdalom. Mert elment és — mert soha-

sem volt a miénk. Nem volt miénk akkor sem, amikor hozzánk tartozott, nem tartoznak hozzánk, legfeljebb csak az anyakönyv kapcsán azok a zsidó írók és művészek, akik hivatva lennének megteremteni a vérségi kapcsolaton túl a lelkek kapcsolatát a zsidóságban.

Ha majd megérjük azt, hogy a zsidó írókat, zsidó művészeket valóban a zsidósághoz kapcsolják, nemcsak olyankor, amikor a rubrikák vallási rovatát töltik ki, hanem egész érdeklődésükkel, világszemléletükkel, lelkükkel, ideálmusukkal, akkor nem lesz szükség chasszidus legendákra és csodarabbi históriákra, amelyek a babonákhoz vezetnek, éppen úgy, mint személyeskedő gyűlölködésekre sem. Akkor erős lesz a zsidóság és valóban zsidó lesz az is, aki most szemérmesen vallja magát Izrael fiának. Ez a külső és belmisszó legfőbb feladata a magyar zsidó életben.

Hajnal László.

Dr. Biedl Samu elnök hatalmas expozéja a szegedi hitközség közgyűlésén

Április hó 5-én, vasárnap délelőtt tartotta meg hitközségi székházában évi rendes közgyűlést a szegedi izraelita hitközség. A szegedi hitközség, amely az elmúlt évben ünnepelte fennállásának 150-ik évfordulóját, dr. Biedl Samu vezetése alatt a legtekélyesebben funkcionáló hitközségeink közé tartozik. Dr. Biedl Samu tehetsége, energiája és felkészültsége virágoztatta fel egyik legnagyobb magyar hitközségünket, amelyről büszkén állapíthatjuk meg, hogy nemcsak kulturális, hanem anyagi vonatkozásokban feladata magaslatán áll. Dr. Biedl Samu tekintélye nemcsak zsidó körökben töretlen. Szeged város egész társadalmi és egész Magyarország értékelte és megbecsülte ezt a jelentős férfit, aki a város törvényhatóságában is maradandó értékű munkát végzett.

Az 1936-ik évi közgyűlésen Biedl Samu dr. elnöki megnyitója, amelyben a szegedi hitközségi élet legapróbb kérdéseit is megvilágította, hatalmas és tökéletesen megépített beszéd volt. Kitért ez a beszéd a zsidóság általános helyzetére, nemcsak szegedi, vagy magyarországi viszonylatban, hanem tájékoztatást nyújtott a világ zsidóságának mai helyzetéről, azokról a szörnyű nehézségekről is, amelyekkel egyes országokban meg kell küzdenünk zsidó hittestvéreinknek, de a Gondviselésbe vett törhetetlen hitét is kinyilvánította, hogy a magyar nemzet a legnehezebb időkben is megfogja találni a helyes utat ahhoz, hogy felekezetünk tagjai hazafiságban és vallásosságban elmélyülve az ország más vallású lakóival együttessen szolgálhassák a haza szent ügyét.

Dr. Biedl Samu elsorángú fontosságú kérdésnek ítélte az ifjúság vallásos nevelését, megemlítette, hogy a községkerületi elnökök ülésén legutóbb már behatóan foglalkoztak ezzel a kérdéssel.

Az ifjúsági szervezetek kiépítésének fontosságát említtette, mert a zsidó kultúrtörökvényeknek az ifjúság kebelében való térhódítása hozhatja csak meg a zsidóság reneszánszát. Megemlékezett a magyar zsidóság nagy halottai mellett a szegedi zsidóság halottairól, ismertette az országos és kerületi ügyeket, a szegedi hitközség illusztris tagjainak kitüntetéséről melegen szólt. Majd rátért a hitközség ügyvitelének részletes ismertetésére. Az alkalmazottak ügyeinek ismertetése után a kultuszügyek kérdéseit világította meg. Megtudtuk ebből a nagyszabású beszámolóiból, hogy a szegedi zsidó népiskolába az elmúlt évben 155 tanuló iratkozott be és az iskola eredményeiről a tanfelügyelőség elismeréssel nyilatkozott. A szegedi hitközség nemcsak a szegedi városi és állami iskolák vallás-oktatásáról gondoskodott, hanem a dorozsmai, sándorfalvai, szőregi és alsóközponti állami népiskolába járó zsidó vallású tanulók hitoktatásáról is.

A kulturbizottság dr. Landesberg Jenő előjáró elnökletével minden hónap első hétfőjén kultúrelőadást rendezett. A középiskolások részére a hittanórákon kívül két intézmény is rendelkezésre állott a vallásos nevelés céljaira, az ifjúsági könyvtár és a cserkészcsapat. Támogatták a MIEPFOET, amelynek szegedi csoportja is mindent elkövetett, hogy a zsidó egyetemi hallgatók helyzetén könnyítsen. A rosszabbodó viszonyok dacára is havonta 600 pengőt fordított diáksegélyezésre. Majd az alapítványok felhasználásáról emlékezett meg és végül emelkedett hangon szólt a zsidóság kötelezettségeit és kötelességeit önmagukkal szemben, ha azt akarjuk, hogy a rántkötő gyűlölet hullámokat elviselheszük.

Dr. Biedl Samu hatalmas közgyűlési expozéját a szegedi hitközség képviselőtestületének tagjai percekig tartó taps-

viharral fogadták és általános volt a megállapítás, hogy dr. Biedl Samu zseniális ügyvezetése és munkatársainak mindenre kiterjedő gondossága, lelkiismeretes buzgósága mellett a szegedi zsidóság bátran nézhet a jövő elé.

Hosszu az ut . . .

Hosszú az út,
melyet meg kell tennem.
Rövid az idő
s nem szabad pihennem.
Közleg a vég,
el kell innen menni.
Izrael földjére
szántani és vetni.
Inkább legyek ottan
öltözve rongyokban,
mint bárhol a világon
bíborban — bárszonyban.
Ott a rongyokban is
szabad ember vagyok.
Itt még bárszonyban is
megvetett maradok.

KOHN JICCHAK

Az Országos Izraelita Patronázs Egyesület elnöksége és választmánya mély fájdalommal jelenti, hogy alapító elnöke

SZÉKELY FERENC

m. kir. udvari tanácsos
elkötözött az évek sorából.
Emlékét hálás kegyelettel őrizzük szívünkben, de örök időkre feljegyzi azt a magyar zsidó szociális segítőmunka története is.

Áldás és béke kísérje!

A Pesti Izraelita Hitközség Előjárósága Választmánya és Képviselőtestülete mélyszégyen gyászal jelenti, hogy

Székely Ferenc

magyar királyi udvari tanácsos, a pesti izr. hitközség volt elnöke, választmányának tagja és képviselőtestületének dísztagja, a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérőbízottjának és az Országos Izr. Patronázs Egyesületnek elnöke

Abbaziában, ez év április 11-én, 78 éves korában meghalt.

Felekezetünk életének, de egyúttal a magyar közgazdasági életnek kimagasló egyénisége volt, a szabadelviségnek tántoríthatatlan harcosa, aki vészes időkben, mint hitközségünk elnöke, élete kockázatával szállt sikra felekezetünk védelmében és áldozatos tetterővel mentette át válságok nehézségein hitközségünk erkölcsi és gazdasági javait.

A Megbízottunk emlékét el nem múló kegyelettel fogjuk mindenkor ápolni és tisztelettel fogunk megjelenni a temetési gyászszertartáson, amely ez év április 19-én, vasárnap délelőtt fél 11 órakor volt Budapesten, a Belvárosi Takarékpénztár, IV. Petőfi Sándor-utca 2. szám alatt levő székelyházban, ahonnan tisztelettel kísértük nagy halottunkat a rákoskeresztúri izr. temetőbe, hogy a Pesti Chevra Kadisa által adományozott díszsírhelyen végső nyugalóra helyezzük.

Levegjen áldás és béke emléke felett!
Budapest, 1936. április 15.

Óriási gyászoló tömeg kísérte utolsó útjára a magyar zsidóság nagy fiát, Székely Ferencet

Vasárnap, f. hó 19-én d. e. fél 11 órakor kísérte utolsó útjára az egész magyar zsidóság egyik legnagyobb, legnemesebb fiát, az elhunyt Székely Ferencet, a pesti izr. hitközség volt elnökét, m. kir. udvari tanácsost a részvét hatalmas, legbensőségese megnyilatkozása mellett, óriási embertömeggel. S amennyire a legszélesebb köröket szinte dermedt megdöbbenéssel töltötte el a halálhír, épp annyira kötelességének tartotta mindenki, aki Székely Ferenc nevét, lényét, működését ismerte, hogy vasárnap kizarádozkoljon a Rákospuszti temetőbe és megadja a végső tisztességet annak az embernek, aki életében minden szépséget, jónak, nemesnek harcosa és követője volt. Már fél 10-kor feketélt az Apponyitér és Petőfi Sándor-utca környéke (Belvárosi Takarékpénztár) azoktól, akik megjelentek, hogy leróják kegyeletük utolsó adóját a magyar zsidóság nagy halottja előtt. Többek között ott láttuk a Pesti Izraelita Hitközség vezetősége részéről dr. Barna Károly, dr. Dési Géza, Drucker Géza, Frey Kálmán, Kálmán Henrik, Ledermann Mór, Magyar Bertalan, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa, Vértess Emil, Vészi József, dr. Wilhelm Károly és Molnár Gyula előjárókat és dr. Csörgő Hugó főjegyzőt, dr. Munkácsy Ernő főjegyzőt. A Budai Izr. Hitközség részéről dr. Kriszhaber Adolf elnök és Décsi Jenő főtitkár jelent meg. A budai Szent Egyetel részéről Bíró Géza min. tanácsos és Deutsch Simon. Az Országos Iroda részéről Szántó Jenő elnök és dr. Bakonyi László főtitkár. Az Orth. Izr. Hitközség részéről öbudaí Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, elnök és Schlössinger Adolf előjáró. Az Orth. Központi Iroda részéről dr. Reiner Imre jogtanácsos. A Pesti Chevra Kadisa részéről Kramer Miksa m. kir. kormányfőtanácsos, elnök, dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtitkár és Trebitsch Márkus főfelügyelő vett részt a végítésztségen. Az IMIT részéről Wertheimer Adolf elnök és Szemere Samu dr., a Tanítóképző igazgatója. A különböző körzetek részéről is számosan jelen voltak a temetésen. Az V-ik körzetet Komját Ernő és dr. Spitzer József képviselték. A VI-ik körzetet Horváth Miksa, a VIII-ik körzetet Wertheimer Soma és dr. Weinberger Lipót. A IX-ik körzetet dr. Epstein Manó, Weisz Vilmos előjárók és dr. Farkas József rabbi. Az újpesti izr. hitközség részéről megjelent Arányi Adolf elnök, Lisszauer Lajos táblabíró és dr. Friedmann Dénes főrabbi. A nöegyletnek Vészi Józsefné, a Patronage egyesületet Havas Miksáné, a VIII—IX. ker. nöegyletet Rosenberg Sándorné elnökszszony képviselte. A tisztviselőtestület dr. Makkai Ernő vezérigazgató és Alapi Bé-

la ügyvezető igazgató vezetésével jelent meg. A kultuszminisztérium részéről dr. Prodan János miniszteri tanácsos és Sánta Ernő, a főváros részéről dr. Purcell Győző. A társadalmi élet számos kitűnősége jelent meg a temetésen, köztük Stein Emil, dr. Pap József, az ügyvédi Kamara v. elnöke, felsőházi tag, Bródy Ernő, Halász Manó, dr. Freyberger Béla, Szende Péter Pál, Krausz Simon, Auer Róbert, dr. Deutsch Ernő főorvos, Gottlieb Béla, Fenyves Ignác, Kunstáder Adolf és közel ezerfőnyi gyászoló.

A Belvárosi Takarékpénztár épületében ravatalozták fel a koporsót. Itt tartották a temetési szertartást. Hevesi Simon vezető főrabbi szárnyaló hangú beszédében búcsúztatta el a magyar zsidóság nagy halottját.

Szántó Jenő gyászbeszéde

Az Országos Izraelita Iroda nevében Szántó Jenő alelnök mondott azután nagyhatású hatalmas gyászbeszédet. Többek között a következőket mondotta:

— Nem a Diogenes tragédiája: emberként maradt meg az ember, de sok ember között egyet találni és azt elveszíteni ez a magyar gyász és a zsidó fájdalom. Nincs senki, aki a legnehezebb időkben úgy állta meg a helyét, mint Székely Ferenc. Valamennyiünkért küzdött és harcolt, zajtalanul és csendesen végezte titáni feladatát. Felekezeti és nemzeti téren egyaránt maradandót alkotott. Az IMIT, a Zsidó Múzeum Egyesület, a Patronázs Egyesület neki köszönhetik létüket. Hosszú éveken át elnöke volt a Rabbiszeminárium vezérőbízottjának is. A magyar zsidóság önzetlen halála, mélyszégyen ragaszkodása és megbecsülése kísér utolsó utadon Székely Ferenc vezérőbízott, mestertünk.

Utána Dési Géza, Petri Pál nyug. államtitkár és Vészi József felsőházi tag emlékezett meg Székely Ferenc hervadhatatlan érdemeiről. Utolsó Gaár Vilmos a Belvárosi Takarékpénztár nevében mondott lstenhozzádót. Majd elindult a gyászmenet végig az Apponyitérre, Kossuth Lajos-utcán, Károly király-úton. A Dohány-utcai templom előtt megállt és itt dr. Groszmann Zsigmond búcsúzott Székely Ferencről. A temetőben Guttmann Mihály a Rabbiszeminárium rektora, Havas Miksáné a Patronage Egyesület nevében, Kammer Vilmos pedig a barátok nevében búcsúzkodott, végül Makkai Ernő, a Belvárosi Takarékpénztár kiváló vezérigazgatója a tisztviselői kar nevében mondott felejtethetetlen szép búcsúbeszédet. Dr. Groszmann főrabbi imája után lebecsújtották a koporsót és Székely Ferenc megterít örök pihenőjére egy hosszú, küzdelmes és eredményes élet után... A temetési imponáló rendezése dr. Si-

mon Gyula, a Belvárosi Takarékpénztár cégvezetőjének érdeme, aki mindenütt ott volt és vigyázott arra, hogy a hatalmas méretű gyászszertartás a legnagyobb

rendben és a megilletődött hangulathoz méltóan történjen. Dr. Simon Gyula, aki egészen közel állott Székely Ferenchez, jól ismerte egyéniségét, mindig és mindenben mellette állott, temetésén is gondosan ügyelt arra, hogy minden a nagy halott intencióinak megfelelően menjen végbe.

A P. I. H. gyászó

A pesti izr. hitközség előjárósága Székely Ferenc halála alkalmából vasárnap délután Nagy Andor előjáró elnökletével gyászgyűlést tartott, amelyen az elnök Nagy Andor mély megindultsággal emlékezett meg Székely Ferencről, aki az összeomlás után következő legválságosabb időkben a pesti izr. hitközség elnöke volt, ma is hitközségünk választmányának és képviselőtestületének dísztagja, elnöke a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérőbízottjának, valamint az Országos Izraelita Patronage Egyesületnek és egyik megalapítója az Izraelita Magyar Irodalmi Társulatnak, az Országos Magyar Zsidó Múzeumnak és a zsidó gimnáziumnak.

— Évtizedek óta — mondotta Nagy Andor — vezető szerepet töltött be Székely Ferenc a magyarországi izraelita hitfelekezet életében. Nagy egyénisége volt ő a magyar közéletnek és szellemi nagyságával egyaránt szolgálta a magyar közgazdaságot, a magyar pénzügyet, az irodalmat és — nem utolsósorban — a magyar szabadelviséget. A háború előtt ő indította meg a magyar zsidóság egyesítésére irányuló mozgalmat és elnöke volt az egységes zsidó autonómiát előkészítő országos bizottságnak. Elvéltetlen érdemeket szerzett Székely Ferenc, mint a pesti izr. hitközség elnöke, a forradalmak idején, amikor élete koc-

káztatásával szállt síkra a hazai zsidóság védelmében és követésre méltó példát adott önértékes helyi állásban és áldozatos tettekre készségben. Az összeomlás után a hazai zsidóság nevében távirattal fordult a külföldi zsidóságokhoz, segítséget kérve az ország megconszolidálása ellen és lelkes szöveggel fordult a megszállt területek zsidóságához, a magyarság mellett kitartásra buzdítva őket. Majd magament Amerikába, hogy az ott szerzett segítséggel a hitközség és a felekezeti intézményeit a válságok nehézségein átsegítse és a hitközség e nehéz időkben feladatait teljesíthesse. Alkotásai és ezek sorában az annyira szívéhez nőtt Patronage Egyesület maradandóan fogják megőrizni emlékét, amelyet a pesti zsidó hitközség mindenkor mélyesége kegyelettel fog ápolni.

Beszámolt ezután az elnöklő Nagy Andor arról, hogy Székely Ferenc mellett Abbaziában utolsó óráiban ott volt Stern Samu elnök és kegyelettel gondoskodott a zsidóság nagy halottjának ottani méltó végső tisztességéről, — majd bejelentette, hogy a pesti Szentegylet Székely Ferencnek díszsírhelyet adományozott a hitközségi elnökök sorában. Ezután elhatározta az előjáróság, hogy Székely Ferenc családjához részvétáviratot intéz, a temetésen a választmányal és képviselő-testülettel együtt testületileg vesz részt, Székely Ferencnek a hitközség közgyűlési termében levő arcképét harminc napon át gyászfátyollal borítja és a harmincnapos gyász elteltével a megboldogult emlékére a Dohány-utcai templomban gyászistentiszteletet rendez, végül pedig gondoskodás fog történni arról, hogy Székely Ferenc neve a főnapi istentiszteleteken kegyelettel megemlíttessék.

A Ferenc József Rabbiképző Intézet gyászja

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanári testülete vasárnap rendkívüli értekezletre gyűlt össze, hogy Székely Ferenc udvari tanácsos, vezérőbizonysági elnök elhunytja miatt mélyesége gyászának kifejezést adjon és a megboldogultnak az intézet körül szerzett elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvben megörökítse. Az értekezleten dr. Guttmann Mihály igazgató elnököt, majd átadta a szót dr. Hevesi Simon vezető-főrabbinak, a vezérőbizonysági elnökhelyettesének. Dr. Hevesi Simon szívből fakadó szavakkal esettelt Székely Ferenc elnök nagy érdemeit, amelyeket a felekezeti élet terén, mint hitközségi elnök, a legválságosabb időkben bölcsességével és bátorságával szerzett és azt az áldozatkész és fáradhatatlan munkásságot, melyet mint vezérőbizonysági elnök az intézet felvirágoztatása körül kifejtett. A vezérőbizonysági és a tanári testület nevében a temetésen dr. Guttmann Mihály igazgató mond gyászbeszédet, a harmincnapos gyász letelte után pedig az intézet a megboldogult emlékeztetése gyászistentiszteletet tart.

Dühöng a pogrom Palesztinában

Halottak és sebesültek tömegei az összecsapások nyomán

Néhány nap óta ismét vadul tombol Palesztinában az arabok vérengző terrorja. Jaffában és Tel-Avivban ugyan már enyhébb foku ostromállapotot hirdettek ki az angol hatóságok, de ez az intézkedés sem tudja megakadályozni a vérengző arab hordák szörnyű garázdálkodásait. Ez az újlag fellángolt arab pogromok nem véletlenül nyert aktualitást. Német és orosz befolyás szálait találták meg a fellázított arabok megmozdulása mögött és ha a gyilkos fegyverek ravaszár arab kezek húzták is meg, a beavatottak előtt nyilvánvaló volt, hogy ezeket a kezeket Berlinből és Moszkvából irányítják.

Vasárnap este elterjedt a híre annak, hogy fegyveres arabok Tel-Aviv felé vonulnak,

több gépkocsit feltartóztattak, felgyújtottak és követ dobáltak meg.

Megsebesült egy angol utas is a feleségével. A Palesztinában tartózkodó külföldiek között érthető rémület uralkodik, hiszen a hivatalos jelentés szerint is

hétfőn már huszra emelkedett a zavargások halottainak száma.

Sok zsidó kereskedő elmenekült Jaffából. Jaffában az üzletek zárva vannak és az utcákon fegyveres rendőrség cirkál. Az arabok hétfőn az egész ország területére sztrájkot hirdettek. A sztrájk mindaddig tart, amíg Anglia nem teljesíti az arabok követeléseit.

A zavargások következtében az angol főbiztos teljhatalommal ruházták fel.

Az angol csapatok készenlétben állnak. Ez a készenlét sem tudta megakadályozni azonban, hogy a zsidók és arabok között ismét összeütközésre ne kerüljön a sor. Az újabb összeütközés következtében ismét egy zsidó és egy arab életét vesztette. Több ember megsebesült. A zavargások áldozatainak temetése után is összeütközésre került sor és ebben az összeütközésben ismét ötven sebesülés történt.

Tel-Avivban is kiújultak hétfőn a zavargások. Mielőtt a rendőrség a helyszínre érkezett volna az arabok számos zsidó üzletet felgyújtottak és Tel-Aviv egyik elővárosában orvul agyonlőttek egy zsidó járókelőt. Jaffában is megtámadták az arabok a járókelőket, köztük egy angolt is, aki azonban revolverlövésekkel elkergette támadóit.

Legutolsó jelentések szerint a palesztinai pogrom hullámai egyre nagyobb méreteket öltenek. Az arab tüntetők megakarják roharnozni Jeruzsálemet. Jaffa körül egész nap áll a harc a rendőrség és a zendülők között. A rendőrség hatalmas hangerősítővel ellátott gépkocsikon járja be a falvakat és felszólítja az arab tömegeket, hogy tartózkodjanak minden tüntetéstől.

A pogrom következtében keletkezett tüzvész Tel-Aviv egész zsidónegyedét elpusztította.

Az angol főbiztos Haifában, Tel-Avivban és Jeruzsálemben vonta össze csa-

patait, minthogy hírek szerint sok ezer főnyi arab zendülő támadásra készül ezek ellen a városok ellen. Sir Arrthur Wauchot, palesztinai főbiztos, a zendülések nagyságára és komolyságára való tekintettel egyiptomi csapatoktól kért segítséget.

A Magyar Cionista Szövetség a mai napon palesztinai értesítések alapján megnyugtató közleményt adott ki. E közlemények szerint a palesztinai zavargások híre túlzottan került az európai sajtóba. Közli azonkívül, hogy a zavargások következtében meggyilkolt tizenhat áldozat között sem magyar, sem magyarszármazású nincs. A Magyar Cionista Szövetség megnyugtató értesítése azonban aligha tudja elensúlyozni a világsajtó és köztük a londoni lapok és távirati ügynökségek megbízhatónak látszó információit. Ezek az információk amelyeket többek között az United Press is közöl, azt adták tudtul, hogy

hivatalos jelentések szerint a zavargások halálai áldozatainak száma huszonnyolc. Ezek közül tizennyolc zsidó és tíz arab.

Az összeütközések alkalmából ötvenhárom zsidó és ötvenhat arab sebesült meg. Mégsem lehet olyan jelentéktelen incidens az, amelynek huszonnyolc halottja és több mint száz sebesülte van eddig.

A Keleti mese az Erzsébetvárosi Színházban. Április 27-én délután fél-negy órakor ifjúsági előadás keretében a Pesti Izraelita Hitközség tanfelügyelőségének támogatása mellett kerül Pesten is bemutatásra az Erzsébetvárosi Színházban, dr. Rosenfeld Mátyás kispesti főorvos nagysikerű színdarabja a Keleti mese. Az előadásban közreműködik Nemes Éva táncművésznő. A darabot az öbudi Kisfaludy Színház május hó 12-én, 13-án és 14-én hozza színre.

Dr. Bálint József, dr. Kovács Józsefné Grünfeld Paula, Drucker Géza, Grünfeld Klára, nyíregyházi dr. Gara Zoltánné Grünfeld Irén mint gyermekel fájdalommal tudatják, hogy a legjobb anyja, nagyanyja testvér, anyós és rokon

özvegy

Grünfeld Sándorné

sz. Rosenfeld Janka

vallásos és jótékonyagnak szentelt életének 78-ik évében hosszas szenvedés után e hó 23-án reggel elhunyt. Drága halottunkat e hó 23-án, este-törtékön dé. u. fél 3 órakor temették a miskolci izr. temetőbe.

Gyászolják: dr. Kovács József, Drucker Géza, nyíregyházi dr. Gara Zoltán vejei, dr. Bálint Józsefné szül. Baumgarten Amica menyje, özv. Fisch Ignácné testvére, özv. Rosenfeld Salamonné sógornője, Kánitz István és neje szül. Wellner Vera, Bálint Vera, nyíregyházi Gara Tamás, nyíregyházi Gara Péter unokái, Kánitz Éva, Kánitz Tamás dédunokái.

Morawska lengyel grófnő férjét a varsói zsidó temetőben hantolták el

Harmincnyolc évvel ezelőtt hagyta el a zsidó hitet Elias Soloweitschik — Halála előtt vissza akart térni a zsidó vallásra és meghagyta fiának, hogy térjen a zsidó hitre

Néhány nappal ezelőtt rendkívül érdekes eseménnyel kapcsolatosan tartott ülést a varsói rabbinatek. Az ülésen arról kellett határozni, eltemethetik-e a zsidó temetőbe Eliás Soloweitschiket, aki 38 évvel ezelőtt elhagyta a zsidó hitet, de formálisan még nem tért vissza. Az érdekes ülés előzményei a következők. Harmincnyolc évvel ezelőtt

megismerkedett Eliás Soloweitschik, Morawska grófnővel, a legrégibb és legelőkelőbb lengyel főnemesi család tagjával, Radziwól herceg unokahúgával.

Az ismeretségből rövid idő alatt lángoló szerelem fejlődött és Morawska grófnő hajlandóan nyilatkozott feleségül menni Soloweitschik Éliásához azzal a feltétellel,

ha a fiatal férfi megkeresztelkedik.

A szerelmes Soloweitschik a grófnő kedvéért el is hagyta ősei hitét és az evangélikus vallásra tért át. Megtartották az esküvőt és a legnagyobb boldogságban éltek egymás mellett.

A boldogság azonban nem tartott sokáig. A világháború után, mikor az oroszok kivonultak Lengyelországból a Soloweitschik házaspár a zavaros helyzet elől Oroszországba menekült, ahol hatalmas birtokot vásároltak, kastélyt építettek és berendezkedtek arra, hogy életüket a továbbiakban Oroszországban éljék le.

Röviddel ezután Oroszországban kitört a bolsevizmus.

A kommunizták elkobozták Soloweitschik birtokát és vagyonát is, úgy, hogy teljesen elszegényedve menekültek vissza Varsóba.

Időközben Lengyelországban helyreállt a rend és Morawska grófnő családja lehetővé tette a házaspárnak, hogy ismét birtokot vásároljanak, sőt palotát is vettek számukra a Chozse u. 12 szám alatt. Időközben a házaspárnak mind a három gyermeke felnőtt és mindannyian előkelő szerepet játszottak a lengyel társadalmi életben.

Néhány nappal a husvéti ünnepek előtt

Eliás Soloweitschik meggyőződve jelent meg a varsói rabbinatek hivatal előtt és bejelentette szándékát, amely szerint azonnal vissza akar térni a zsidó vallásra.

A rabbinatek hivatal főtájkára meggyarazta Soloweitschiknek, hogy ezt az akaszt nem lehet olyan rapid tempóban elvégezni, ahogy Soloweitschik kívánja,

mert előbb számos formalitást kell elintézni. Soloweitschik azonban izgalomtól remegő hangon mondotta:

— Én nem várhatok tovább! Három nap óta minden éjjel megjelenik álomban boldogult édesanyám és sürgeti, hogy térjek vissza a zsidó vallásra és mondjak kaddist éretem, mert nagyon rövid időn belül meg kell halnom...

A rabbinatek titkár próbált Soloweitschik lelkére beszélni és megnyugtatón igyekezett őt, de sikertelenül. Soloweitschik olyan izgalom vett erőt, hogy

ki akart ugrani az ablakon.

A rabbinatek titkárának csak a legnagyobb erőfeszítés árán sikerült megakadályozni Soloweitschiket abban, hogy végzetes tettét elkövesse. Mikor Soloweitschik némileg lecsillapodott, megkérte a titkárt, hogy kísérje el őt a varsói Chevra Kadisaéhoz és ott a Chevra Kadisa vezetői előtt

mindannyiuk becsületszavát kérte arra, hogy akkor is a zsidó temetőben hantolják el, ha a formalitások elintézése előtt halna meg.

Két nappal később Soloweitschik súlyos beteg lett. Tudta, hogy ebből a betegségből már nem fog felgyógyulni, ez

a vég közeledését jelenti. Megható érzékenységgel búcsúzott el feleségétől Morawska grófnőtől és mintegy végrendeleként a következőket mondotta:

— 38 évig éltünk egymás mellett a legteljesebb harmóniában, boldogságban. Mindig szeretettel és mindig szeretettel. Három gyermekünk van. Három gyermekünk boldogságára kérek téged, halálom után a zsidó temetőben hantoljatok el és legidősebb fiunk, Wladislaw térjen át a zsidó vallásra, hogy kadis mondhasson értelm.

Másnapra meghalt Soloweitschik. Morawska grófnő elhunyt férje kívánságához híven megjelent a varsói Chevra Kadisánál és kérte, hogy férjét a zsidó temetőbe temessék. Ekkor ült össze a varsói rabbinatek és tartott tanácskozást, amelynek eredményeképpen felhatalmazták a Chevra Kadisát, hogy Soloweitschik Éliást a zsidó ritus szerint zsidó temetőbe temessék. A rabbinatek vizsgálódása során derült ki, hogy Soloweitschik kitérte ellenére is 38 esztendőn keresztül fizette a kultuszadó.

És a temetés utáni napon Wladislaw Soloweitschik, az elhunyt legidősebb fia teljesítette halott apjának kívánságát és felvette magát Izrael szövetségébe...

Dr. F. H.

Kellner Ármin szakaszvezető

Irta: sióagárdi ZÖLD Márton tábornok

A 30-ik honvédegyleget 1916 január 8-án Rarancén, a legveszedelmesebb helyre, a híres és sokat emlegetett Obstgartenhez került állásba. Az ellenség már január 11-én éjjel 18—28 centiméteres legnagyobb kaliberű ágyúkkal kezdte meg előkészítő támadását, kezdetlegesen kiépített állásaink ellen. A gyalogság reggel 7 órakor 15—16 soros rajonban indult ellenünk és támadásaikat az ellenséges tüzérség szakadatlan zártüzzel támogatta.

Az oroszok kilencszer támadtak, de hős tisztjeink és honvédeink mindannyiszor visszaverték őket.

A nemvárt kudarc az orosz sereg parancsnokát, Iwanov tábornokot arra készítette, hogy január 14-én tömegtámadást intézessen a „Toporuc és Rarancei” állásainkra. Tizennégysoros hullámban támadták az Obstgarten, hatszor intéztek ellenünk rohamot, de

mi mindannyiszor visszavertük őket. Végre elérkezett az új esztendő döntő csata.

Iwanov tábornok, mint a megbízott oroszán január 19-én reggel félöt órától délután három óráig négyszeres túlerővel, öt orosz hadosztállal és a mieinknél hétszere nagyobb tüzérséggel rohamozott ellenünk és pozdorjává lőtte állásainkat. Huszonháromszor támadtak, néhányszor sikerült is állásainkba betámaszkodni, de a kizútság során tisztjeink és honvédeink elszánt és vésres ütközésben visszaverték őket.

Ebben a rettenetes esztében, amelyhez a dermesztő hideg is hozzájárult, hősiességével kitűnt egy szakaszvezető, akinek dicső haditette megemlést érdemel. Ezt a szakaszvezetőt Kellner Árminnak hívták.

Árminy, így nevezték a bakák, pol-

Legszébb kivitelben, l e g o l c s ó b b á r b a n

Cégtulajdonos: Boros József.

SIRKÖVEK

BOROS és KOHN BUDAPEST

Művészi kivitelű, fedőlapos síremlékek

VII., KÁROLY KIRÁLY UT 17. — TELEFON: 41-4-92

gári foglalkozására nézve kántor volt. A rancei csata előtt is, mint általában minden csata előtt a völgyben lévő kis templomban, ahol különféle felekezeti katonák kérték a Mindenható segítségét, ő volt a zsidó vallású katonák előimádkozója. Igaz, hogy imádkozásával nem minden hűsorsosa volt megelégedve, sőt egyesek azt hangoztatták, hogy Blau honvéd ájtatosabban tudná elvégezni az előimádkozást. De Kellner szakaszvezető nem törődött ezekkel a megjegyzésekkel, legyintett, ha a fülebe jutottak és önértésen mondotta:

— Még a sadagórai csodarabbival is felvenném a versenyt tudásban. Január 19-én délelőtt 11 órakor a 3-ik század második szakaszt ellentámadásra rendelték az Obstgarten előtt húzóódó lövészárkainkba benyomult oroszok ellen. A véres és veszedelmes elő-

nyomulás közben a szakaszparancsnok elesett. Ebben

a veszedelmes helyzetben Kellner Ármín nem sokat töprengött, átvette a parancsnokságot és a mármár csüggedt szakaszt „előre” kiáltással rohamra vezette.

A roham sikerült, az oroszokat kiverték az állásból. Kellner ezért a haditettéért az elsőosztályú ezüst vitézségi érmet kapta. A háboru alatt Kellner több kitüntetést szerzett még és kétszer megsebesült.

Mikor azután Kellnert az ezredtől áthelyeztettem, nem találkoztam többé vele. Azt sem tudom, hol teljesíti kántori hivatását. De gondolom, ha hivatásában is úgy kitünteti magát, mint a rancei csatában, akkor hívei bizonyára megvannak elégedve vele.

Fordulat a főrvényhozó tanács kérdésében?

Egy arab ujság szenzációs jelentése

Az „ITA” jelenti Jeruzsálemből: A jeruzsálemi nagyműfti hivatalos lapja, az „Al Liwa” szenzációs levelet közöl, melyet állítólag a Cionista Organizáció elnöke, dr. Chaim Weizmann írt Sir Arthur Wauchope főbiztosnak, amelyben dr. Weizmann, az „Al Liwa” hasábjain közzétett szöveg szerint, a Jewish Agency nevében állítólag a beleegyezését adja a palesztinai törvényhozó testület felállításához, a következő feltételek mellett:

1. A törvényhozó testület megválasztása előtt törvényesíteni kell Palesztina összes legális zsidó bevándorlójait.
2. A most következő öt év folyamán a zsidó bevándorlók évi lélekszáma nem lehet kevesebb 50.000-nél.
3. A tőkéske bevándorlásának ellenőrzése a Jewish Agency hatáskörébe tartozzik.
4. A zsidó bevándorlóknak engedjék meg a Transjordániában való letelepedést is.
5. Törvényhozó-testületi választójoga csakis írni-olvasni tudó polgároknak lehet; B) a kinevezendő tagok száma kisebb, azzal szemben a palesztinai gazdasági élet képviselőinek száma na-

gyobb legyen; C) a tagok száma 24-re redukáltassék; (eredeti törvényjavaslat 28 tagot ajánlott) ezek közül 11 tag zsidó legyen.

6. A választási listákon a jelöltek csupán saját személyükben szerepeljenek.

7. Ama követelés teljesítése, hogy a zsidóság a közmunkáknál megfelelő arányban foglalkoztassék, a február 13-án kelt MacDonald-féle levéllel meg-egyező értelemben teljesítendő.

7. A törvényhozó tanács nem foglalozhat sem vallási, sem faji kérdésekkel.

Az ITA mindehhez a következőket jelenti Londonból: dr. Weizmannak a főbiztoshoz intézett s az „Al Liwa”-ban közzétett levélre vonatkozólag a londoni végrehajtó bizottság tagjaihoz intézett kérdésünkre nem kaptunk választ. A londoni végrehajtóbizottság tehát sem megerősítést, sem cáfolatot nem fűzött az arab lap közvéleményéhez.

Esküvő. Dr. Friedmann Jónásnak, a pesti izraelita Hitközség köztisztelőben álló könyvtárosának leánya Magda, április 19-én esküdtött örök hűséget Berégi Gézáknak, a Bethlen-téri templomban.

Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Egyéni, modern szépségápolás. Vitaminos és hormonpakkolás. Tartós szempillafestés:

POLLÁK SAROLTA
KOZMETIKUS
Andrássy-út 32.

MIRACLE krém, poudér és rouge a legtökéletesebb!
MIRACLE szőrtelenítőszer, MIRACLE szempillafesték
Sztéküldés utasítással. (Kérjen prospektust). Tanítvány kiképzés

Az Ahávász Réim közgyűlése

Az „AHÁVÁSZ RÉIM” Országos Felebaráti Szeretet Egyesület 1. hó évi április hó 15-én tartotta 37. évi rendes közgyűlését Ungár Ármín elnök vezetésével a pesti izr. hitközség székházának dísztermében.

Megjelentek: Szántó Jenő az országos izr. Iroda alelnöke, Nagy Andor, dr. Dési Géza, dr. Zahler Emil hitközségi előjárók, Eppler Sándor főtitkár, dr. Csörgő Hugó főjegyző és dr. Munkácsi Ernő főjegyző, Kramer Miksa a pesti chevra kadisa elnöke, Steiner Mór előjáró, dr. Endrei Simon Henrik igazgató főtitkár, dr. Fischer Benjámin rabbi az egyesület egyházi elnöke, dr. Grossmann Zsigmond, dr. Farkas József, dr. Laczer Dénes és dr. Weisz Sámuel rabbi. Rottenstein Mórné, Szendrő Emilné, dr. Weisz Sámuelné és Ungár Árminné, továbbá az egyesület alelnökei, Dinner Á. Emil, Fenyves Ignác, Kunstädter Adolf, Reichenberg Jakab, valamint Molnár Gyula és Róth Mór előjáróhelyettesek, dr. Bártfai Farkas Samu és Hübsch Alfréd, a fáradszolgálatok tenni a másik arisztokratának, A Festetich grófnak.

De azért mosolyogtunk, mert elégtel számunkra az, hogy hetediziglen is számontartják a zsidóságot. Elégtétel azokkal szemben, akik elszöktek a mi táborunkból, mert azt hiszik, így meg-erősíthetnek zsidó származásuknak kö-vetkezményei elől. Hát nem szökhettek meg. Zsidók maradnak. Évszázadokon keresztül zsidók maradnak — ha az antiszemitizmusnak sikere van származási titkukra. Még csak meg sem kérdezzük: érdemes ilyen körülmények között megszökni? Nem kérdőjelek meg, hanem kedélyesen intünk búcsút a szökevények után. Viszontlára. Mert visszajönnek. Hát nem szökhettek meg, visszaadják az antiszemiták. Csak éppen, a zsidóság nem nyújtja ki értük a kezét...

Látjuk ... halljuk ... olvassuk ...

Zsidó marad -
betéddiziglen
is ...

Nem vagyunk felháborodva, inkább mulatunk az Uj Magyarországi kolumnás cikkén, amelyben ki-teretgeti a szigetvári bukott képviselő-jelölt, báró Biedermann származásának „titkát”. A pozsonyi ghetótól indul el a cikkirő és így jut el Biedermann bá-róhoz, aki szegény nem is tiltakozhatik, mert nyilvánvaló, hogy az Uj Ma-gyarság történelmi tényekre támasz-kodva állapította meg a család egykori zsidóságát. Egyáltalában nem követel-jük magunknak Biedermann bárót, szí-vesen átengedjük már akkor, amikor évszázadokkal ezelőtt elhagyta egykori őse a zsidó hitet. De, mi köze van a XX-ik század zsidójának ahhoz, hogy a XVIII-ik században egy pozsonyi zsidó megkeresztelkedett? Mit akar Bieder-mann báróval kapcsolatban a zsidóság-tól? Mi tudjuk, hogy mit akar. Kortes-szolgálatokat tenni a másik arisztokra-tának, A Festetich grófnak.

De azért mosolyogtunk, mert elégtel számunkra az, hogy hetediziglen is számontartják a zsidóságot. Elégtétel azokkal szemben, akik elszöktek a mi táborunkból, mert azt hiszik, így meg-erősíthetnek zsidó származásuknak kö-vetkezményei elől. Hát nem szökhettek meg. Zsidók maradnak. Évszázadokon keresztül zsidók maradnak — ha az antiszemitizmusnak sikere van származási titkukra. Még csak meg sem kérdezzük: érdemes ilyen körülmények között megszökni? Nem kérdőjelek meg, hanem kedélyesen intünk búcsút a szökevények után. Viszontlára. Mert visszajönnek. Hát nem szökhettek meg, visszaadják az antiszemiták. Csak éppen, a zsidóság nem nyújtja ki értük a kezét...

Jó üzlet az
anti-
szemitizmus

Németh Imre országgügyi képviselő a MEFHOSZ meghívására Miskolcon előadást tartott a jobboldaliságról és a baloldaliságról. Kifejtette, hogy a bolsevizmus után érthető és szükséges volt a jobboldali-ság, amelynek velejárója az antiszemi-tizmus. De az antiszemitizmus, mint se-hol a világon, itt sem volt célravezető. Nem oldotta meg a problémát. Csak — jó üzletnek bizonyult. Azok számára, akik elég okosak voltak az antiszemitiz-must nem gyakorlatilag, hanem csak teóriában hirdetni. Akik elég bölcsek voltak ahhoz, hogy az antiszemitiz-mus hirdetésébe közben kellemes üzleti összeköttetéseket létesítsenek a zsidó-kal.

társadalom figyelmét és nyilvánvaló, hogy néhány ilyen őszinte megnyilatko-zás után a félvezetett tömegekben ak-tuálisvá válik a kérdés: miért legyünk antiszemita? Azért, hogy vezéreink annál biztosabban érkezhessenek az ér-vényesülés révébe?

Sajnos, attól félünk, hogy a félveze-tett tömegek még sokáig nem teszik fel ezt az egyszerű kérdést önmaguk-nak. Nem teszik fel a kérdést, mert a vezé-rek és vezérimitátorok tetszetős jelsza-vaikba csomagolják egyetlen céljukat, az egyéni érvényesülést. Sajnos a Kis Jánosok és Nagy Pálok még sokáig azt hiszik, hogy saját érdekükben hirdetik az „üsd a zsidót!” pedig a Kis Jáno-sok és Nagy Pálok sohasem szüretelhe-tik le az antiszemita vetések gyümöl-csét. Azt elvégzik a vezérek. Hát nem jó üzlet az antiszemitizmus?

H. L.

Bécsi levél:

A „kék Duna” antiszemita hullámverése

A legújabb statisztikai kimutatás szer-int Ausztriában 191.408 zsidó él, ami az összlakosság 2.83 százaléka. Az osztrák zsidóság megoszlása lakhely szerint a kö-vetkező: Bécsben él 176.034, Ausz-Ausz-triában 7716, Felső-Ausztriában 966, Salzburgban 239, Steiermarkban 2195, Karinthiában 269, Tirolban 365, Vorarl-bergben 42, Burgenlandban 3632. Az osz-trák zsidóság tehát majdnem teljes egé-szében, 91 százalékában Bécsben telepe-dett meg. Nyilvánvaló tehát, hogy ami-kor az osztrák zsidóság helyzetéről be-szélünk, elsősorban a bécsi zsidóság hely-zetét kell figyelembe vennünk.

A bécsi zsidóság helyzete pedig egy-re rosszabb. Dr. Kresse bécsi alpolgármes-ter az ipari és kereskedelmi szövetség egyik nagygyűlésén tartott beszédében bejelentette, hogy a szövetség számára elérkezett az árjaparagrafus aktualitásá-nak időpontja. Kresse kijelentése azért is meggondolásra késztet, mert hiszen ő dönt Bécs városa minden munka- és ár-u-szállításának kérdésében. Az alpolgár-mester félelmetes kijelentéséhez a bécsi sajtó nem fűzött kommentárt. De ugyan-ebben az időben a bécsi katolikusok nagygyűlésén Schmidt pater egyetemi ta-nár emelt hangon jelentette ki, hallgató-ságának tapsai között: „A kulturális in-tézmények falai között meg kell szünnie a zsidóság fölénységét”.

Szinte kísérteties összetalálkozása a vé-letlennek, hogy a „Neue Ordnung” című katolikus szemle legújabb számában az ismert antiszemita Kuntschak írt cikket, amely törvényjavaslatot tartalmaz a zsi-dóság közjogi helyzetének új szabályo-zására. Ebben a tervezetben a numerus

clausus bevezetését követeli az államiha-vatalt, jegyzői, ügyvédi és oktatási pá-lyákra. Kuntschak megállapítja, hogy dr. Seipel egykori osztrák kancellár magáé-vá tette ezt a tervet, csak az akkori idő-ket nem tartotta megfelelőnek megvaló-sításukra. Uglátszik Kuntschak szerint a mai atmoszférára már nemcsak megfelel, hanem egyenesen kedvez antiszemita tö-rekvéseiknek.

A bécsi zsidóság helyzetének súlyossá-gát jellemzi az is, hogy már az Inntzer bíboroshoz közelálló ifjúsági szervezetek is tiltva vannak a legvadabb antiszemita gyűlölettel. Antiszemita brosúrák tuca-t számra jelennek meg és ezeket a brosu-rákat a Szent István templom hirdető-tábláján is közszemlére tették. Bécs egyes kerületeiben Dávid csillaggal jel-zett kék-fehér nyomtatványokat oszto-gattak az utcákon, a következő felhívás-sal: „Zsidók, csakis hűsorsosaitoknál vá-sároljatok!”

Mondani sem kell, hogy ezeket a röp-cédulákat nem zsidó szervezetek bocsá-jtották ki, hanem antiszemita agent provo-cateurok terjesztik. A napokban Bichl-mair jezuita atya, a palesztinai missziós munka vezetője, aki köztudomásúan In-nitzer bíboroshoz is közel áll, beszédet tartott a zsidókérdésről. Beszédje első ré-szében elutasítja a zsidókérdés kezelé-sének nemzeti szociálista elvek szerínt történő formáját, de ugyanakkor kijelen-ti, hogy: „Nem szabad vakoknak lenni a zsidóság bomlasztó hatású jellembeli tu-lajdonosaival szemben”.

A katolikus Ausztria legszélesebb réte-geiben válik egyre komolyabbá a zsidó-ellenes hangulat. A zsidógyűlölet ma már

olyan fokot ért el, hogy még a dr. Schussnigg szövetségi kancellárhoz közelálló „Sturm über Oesterreich” című lap is aggodalmaskodik az antiszemitizmus térhódítása miatt. Ez a gyöngé hang azonban elvész az egész Ausztriát elborítással fenyegető antiszemitizmus háborgó áradatában. Az osztrák antiszemitizmus vezérei egykor Luegerhez jártak iskolába. Jól megtanulták a leckét.

A „kék Duna” hullámain az antiszemitizmus fodrozta. És fodrozta a monar-

chista láz, amely antiszemita eszközökkel igyekszik egyre intenzívebb térhódításra. A valóságos helyzetet úgyszólván senki sem ismeri. Maga az osztrák kormány is bizonytalanul tekint a jövő elé. Egy azonban kétségtelen, ha Európában a német mértéknek megfelelő módon robbanna ki az antiszemitizmus, úgy a gyűlölet hullámai Lengyelország és Románia után elsősorban Ausztriában borítanak el a zsidóságot.

Fischl Viktor.

Zsidó pályaválasztási tanácsadó!

Bécsben éppen úgy, mint a nyugati metropolisokban régóta működik már a zsidó pályaválasztási tanácsadó szervezet. Sajnos Magyarországon ezideig nélkülözzük ezt a rendkívül hasznos és ma már szinte nélkülözhetetlen szervezetet. Éppen ezért a legnagyobb nyomatékkal ajánljuk Stern Samu m. kir. udvari tanácsos, a Pesti Izraelita Hitközség és Országos Iroda elnökének figyelmébe azt a rendkívül érdekes cikket, amelyet alább közlünk dr. Ernst Dichter tollából, aki a bécsi zsidó pályaválasztási tanácsadó vezetője. Ma, amikor a zsidó fiatalság tehetetlenül áll szemben a legreménytelenebb jövővel, amikor kétségbeesetten pillant jobbra-bara, mert nem tudja merre induljon, hogyan kezdje el küzdelmét a minden oldalról feléje meredő veszedelmek ellen, ezerszeresen szükséges, hogy legyen egy olyan zsidó szerv, ahová nyugodtan fordulhat a zsidó fiú és zsidó leány, ahol megvizsgálják képességeit és bölcs tanácsokkal, hasznos útbaigatásokkal látják el a jövőre nézve. A magyar zsidóság még nincsen magára hagyva, még vannak komoly, lelkes és hozzáértő vezetői, akik országos mozgalmat indíthatnak ennek a végtelenül fontos intézménynek megalapításáért, amely az egész országban, minden hitközség mellett működhetne, központi irányítás alatt. Reméljük, hogy a magyar zsidóság bölcs vezetői megszívlelik az idő panarcsszavát! (Szerk.)

A bécsi pályaválasztási tanácsadó fogadó órái alatt egy percre sincs megállás. Pílanatnyi szünet nélkül jelentkeznek a szülők gyermekeikkel, vagy a gyermek egyedül is, a szokásos kérdéssel: milyen pályára lépjek? A szervezet tanácsadói nem adnak azonnali választ, hiszen nem is az a feladatuk, hogy mondva csinált jó tanácsokkal segítsék el az érdeklődőket. Alapos próbának vetik alá a jelentkezőket, szellemi és fizikai képességüket illetően, kikérdezik vágyaikról, céljaikról, reményeikről, megálapítják, hogy a gyerme-

ki fantázia összhangban van-e a gyermek teljesítőképeségével és csak azután válaszolnak. És ezek a válaszok természetesen felélik a világ gazdasági helyzetének bő ismereteit is. Számot vetnek ezek a válaszok a lehetőségekkel éppen úgy, mint azokkal az akadályokkal, amelyek egyre fenyegetőbben és egyre gyakrabban tornyosulnak az elhelyezkedést kereső zsidó fiatalság elé.

Természetes, hogy a zsidó fiatalság legszármottevőbb része Palesztina felé tekint és amikor tanácsot kér, egyben az a cél vezet, hogy megtudja, milyen pályákon sikerülne legeredményesebben munkálkodnia — Palesztinában. A fiúk legnagyobb része ipari pályákra igyekszik, a kereskedelmet és a kereskedelemmel kapcsolatos foglalkozásokat az új zsidó generáció elutasítja magától. Ez a fiatalság, amely még akkor sem hajlandó atyái foglalkozását folytatni, ha ez kitünően egyengetné is számukra az érvényesülés útját, kétségtelenül nem olyan emberfajta, amely miatt aggódni kellene. Évek óta figyem az intézetben jelentkező zsidó fiatalságot és boldog örömmel állapíthatom meg, hogy a mai zsidó fiatalság milyen józanul és tárgyilagosan gondolkodik. A tizenhárom-tizenéves fiatal gyerekek sem ringatóznak fantasztikus álmódosásokban, hanem felismerik az élet komolyságát és a zsidók helyzetének roppant súlyos voltát. Ebben a tekintetben a zsidó gyermekek mentalitása komolyabb a nem zsidó gyermekekénél.

Már ez a körülmény is indokoltá teszi, éppen a zsidó lélektani különbségek miatt a pályaválasztási tanácsadó szükségességét. Hiszen a tudományosan megalapozott tanácsadás lélektani feladat. Igaz, ki merné ma megjósolni, miképpen fognak alakulni őt, vagy hat év múlva a keresési lehetőségek? Mi lesz jobb, a kereskedői pálya, az ipari pálya, a laiteiner foglalkozás, a művészet, vagy a földművelés? Ki tudna erre választ adni? De nem is az a fontos. A materiális szempontokon kívül morális nézőpontokat kell figyelembe venni. Hiába

következtethetünk arra, hogy a jelek szerint a jövőben nagy konjunktúra lesz, mondjuk a mérnöki pályán, ha a tanácsért jelentkező gyermek képességei egyáltalán nem mutatkoznak arra, hogy valaha is jó mérnök lehet belőle. A hivatása magaslatán álló tanácsadói szerv igyekszik összhangba hozni a gyermek képességeit gazdasági adottságokkal. Az ilyen tanácsadó ugyanis bizonyos pályára való alkalmasság megállapítása céljából külön tudományos eljárást, úgynevezett pszichotechnikát alkalmaz. Ez a módszer pontos diagnózist tud felállítani a pályaválasztó hajlamairól.

A zsidóságnak kötelessége, hogy ma minden zsidó fiatalt a legmegfelelőbb mellett csak száz százalékos képességekkel állhatja meg helyét a zsidó az élet versenyfutásában. A pályaválasztási tanácsadó a zsidó adottságok különleges helyzetét is figyelembe veszi és éppen ezért ma már elengedhetetlen lenne, hogy a világ minden részén tudományos tanácsadó szervek irányítsák a zsidó fiatalságot.

Dr. Ernst Dichter.

Mi az oka a palesztinai zavargásoknak?

A véres palesztinai zavargások rémületet és felháborodást keltettek az egész világon. Természetesen mindenütt, hivatalos helyeken éppúgy, mint magánosok között a legfeszültebb érdeklődés kíséri ezeket a szomorú eseményeket és találgatások folynak, mi lehetett az oka a véres incidensek kirobbanásának. Az Egyetértés régóta hirdeti azt a meggyőződését, hogy az arab és zsidó körök megbékélése nélkül Palesztinában nem lehet nyugalom. Ennek a megbékélésnek útjában áll azonban az arab nagybirtokos efendik félelme attól, hogy a zsidóság felvágosítja a civilizácót nélkülöző és szinte állati sorsban élő arab proletár tömegeket, a fellahokat, akik ilyenformán nem lesznek kezes bárányaik az arab feudalizmusnak. Régóta aggaszja az arab nagybirtokosokat az a körülmény is, hogy a zsidókézen levő földbirtokokon olyan béreket kapnak az arab munkások, amelyekből gond nélkül megélhetnek és ezek a zsidó birtokokon dolgozó arabok előbb-utóbb felvágosítják nyomorgó testvéreiket a valóságos helyzetről, arról, hogy az arab nacionalizmus tulajdonképpen csak takarója a vágyának, hogy továbbra is éhbéren tartsák a munkásokat. Ez az igaz oka az arab nacionalista zavargásoknak. Persze ezt maguk a felizgott arab tömegek sem tudják, akik egyelőre még vakon követik az izgató jelszavakkal dolgozó feudális arab vezéreket. A palesztinai arab-zsidó kérdés alapos megvitatására legközelebbi számunkban visszatérünk.

Megsemmisülés fenyegeti a keleti zsidóságot

Nyugat és Középeurópai országok zsidóságának veszedelmes módon terjedő asszimilációjáról sokat, csaknem állandóan cikkeznek a külföldi lapok. Anglia, Franciaország, a Skandináv államok és Olaszország lassanként teljesen felszívó zsidóságával szemben (és szemben a magyarországi asszimilációval) ezideig úgy tüntették fel Kelet-európa, — nevezetesen Lengyel- és Oroszország zsidóságát —, mint a galuthban élő világzsidóság rezervoárját. És valóban egészen a közelmúltig Lengyel- és Oroszország zsidói képezték azokat a meg nem támadott, egységes, nagy zsidótömegeket, melyek a legeredményesebben állottak ellent a beolvadás és lassu megsemmisülés veszélyének. Sajnos, az általános felfordulásnak az a tomboló szelleme, mely a világháború óta végigszárguldt az egész világon s melynek hatását sokféle változatban a legérzékenyebben érezték meg a zsidók is, nem hagytaék érintetlenül a Kelet-európai zsidóság szellemét sem.

Kelet-európa zsidója ma nem az már, ami a múltban volt!

Az asszimiláció szelleme megrontotta már a nagy orosz és lengyel tömegeket is. Bármily ellentétesek is a viszonyok, melyekben a lengyel köztársaság és az orosz-szovjet zsidói élnek, egyben mindketten megegyeznek, abban, hogy

Oroszországban és Lengyelországban egyképen, szinte járványzerűen pusztít a hitehagyás a zsidók között.

Megtörtént például Varsóban, hogy egy pörben, melynek 20 ügyvédtanuja volt, a tanuk kihallgatásakor kiderült, hogy

a husz zsidónak hitt ügyvéd közül az utóbbi néhány év folyamán tizenkettő kikeresztelkedett.

Ez a számarány már önmagában véve is megdöbbentő, de még megdöbbentőbb, ha elgondoljuk azt, hogy a tömeges kikeresztelkedés ezt a példáját Varsó adta, ez az ősi, Kelet-európai zsidó centrum, ahol évtizedek óta kitünően működő zsidó elemi és középiskolák vannak, ahol állandó zsidó egyesületeknek szalai működnek, még csak a közelmúltban is. Természetes, hogy a nagy kikeresztelkedési arányszámmal párhuzamosan növekszik a

vegyesházasságok száma is Lengyel, Krakkó, Varsó

és Szovjet-Oroszország nagy városai kiáltó arányszámokkal vezetnek a vegyesházasságok terén. Pontos számadatakkal ugyan lehetetlen szolgálni, de annyi kétségtelenül megállapítható, hogy

a vegyesházasságok száma meghaladja az összes házasságok 67.9 százalékát.

Ezt a százalékarányt a háború előtt, csupán az asszimilációjáról hírhedt koppenhágai és trieszti zsidóság érte el.

Kelet-európa zsidóságának ijesztő méretű asszimilációját csak végső fokon jelölik a kikeresztelkedések és a vegyesházasságok. Az asszimilációt feltartóztatatlannak látszó folyamatában, a közbeeső állomásokon más tünetek jellemzik, nevezetesen: az eloroszosodás és ellengyelesedés. Lengyelország és Oroszország zsidói mindinkább el hagyják sorvadni

a jiddist, úgyis mint közhasználati, úgy is, mint irodalmi nyelvet.

S a lassanként kiháló jiddis helyébe az asszimilálódó orosz és lengyel zsidók között sohasé, a héber, hanem a lengyel és az orosz nyelv kerül.

Ezt a jelenséget általában megfigyelhetjük mindazok is, akik az északamerikai, bevándorlott orosz és lengyel zsidók asszimilációs útját a helyszínen tanulmányozhatták. Az Északamerikába vándorolt zsidók első generációja még sokásból hű marad a jiddishöz, vagy a héberhez

a második és harmadik generáció azonban már tökéletesen elangosodott.

Éppen ezért a nemrég még oly virágzó, amerikai jiddis irodalom többé nem képes már új erőket felszívni és utánpótlás hiányában lassu, de biztos sorvadással halad a megsemmisülés felé. Az amerikai jiddis irodalom pusztulása ugyanazt a képet mutatja, (lassabb folyamata mellett is), mint az oroszországi, mely az utóbbi tíz esztendő alatt csaknem teljesen megsemmisült.

Szovjet-Oroszország területén jelenleg mindössze három jiddis hirlap jelenik meg, melynek 19.000 olvasója van.

Ha figyelmen kívül hagyjuk is azt a körülményt, hogy hajdan a zsidó irodalom óriása csaknem kizárólag orosz

zsidókból kerültek ki, megdöbbentő perspektívát fest e mögé a tény mögé az egyetlen körülmény is, hogy

a két és fél milliót meghaladó orosz zsidóság elegendőnek talál három jiddis hirlapot.

Nem áll helyt itt az a mentegetőzés, hogy a jiddis mint nemzetfenntartó nyelv nem a legkívánatosabb, nem az igazi nyelv. Lehetnek kifogások a jiddis ellen, azt azonban mindenkinek el kell ismernie, hogy ez a nyelv jó védősáncnak bizonyult az asszimilációval szemben. Ahol a jiddis nyelv pusztulni kezdett, ott mindenütt széles kapu tárult az asszimiláció számára, mert amint már fentebb is mondtuk, a jiddis helyébe sohasem a héber, hanem mindig az állam nyelve került a zsidóság használatában.

Kivételet képeznek ez alól a szabály alól a cionista érzelmű zsidók, akik úgy Európában, mint Északamerikában (ha hűtlenek is lesznek a jiddis nyelvhez) nagy szeretettel fordulnak a héber felé. Sajnos azonban mindaz, amit a cionisták alkotni képesek e téren, jelenleg még nagyon kevés ahhoz, hogy az asszimiláció pusztítását egalizálják. E pillanatban az a helyzet, hogy

megsemmisülés réme fenyegeti a világ zsidóságának nagy rezervoárját, a keleti zsidóságot.

A cionizmus harcosainak kettőzött energiája és kettőzött tehetségű munkásságára lenne szükség, hogy az asszimiláció útjára tért lengyel és orosz zsidóság megálljon a megsemmisülés felé vezető lejtőn.

Dr. T. V.

ODEON FILMSZÍNHÁZ

Telefon: 302-63. Rottenbiller-u. 37/6.

Április 23-tól, estétörtéktől

KÉT REMEK MAGYAR FILM EGY MŰSORBAN!

Légy jó mindhalálig

Móricz Zsigmond színműve 10 felv.-ban

Nem élhetek muzikaszó nélkül

Színmű 10 felvonásban.

H I R A D Ó

Folytatólagos előadások kezdete: Köznap fél 4, fél 7, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2 órától. Az első előadás (nem folytatólagos) megsértelt helyarákkal! Jegyelfvétel köznap 3 órától, vasár- és ünnepnap d. e. 12 órától.

Az equadori bevándorlás kérdése

A délamerikai Equador köztársaság kormánya, mint ismeretes, kinyilatkoztatta arra vonatkozó készségét, hogy elősegítse az európai emigránsoknak az országba való bevándorlását, nemzetiségre és felekezetre való tekintet nélkül. Ebben az értelemben az equadori kormány és az Equadorba való Kivándorlás Nemzetközi Bizottsága (Páris 92 Avenue des Champs Elysées) között 1935. január 31-én megállapodás jött létre, amely ugyanez év október 3-án Equador államfőjének, Frederico Paeznek dekrétuma által hatályba lépett.

Abban a kérdésben, hogy Equador milyen mértékben jöhet tekintetbe mint letelepedési hely európaiak számára, meglehetősen különbözők a vélemények. J. Gottfarstein hírlapíró, a Kivándorlási Bizottság vezértitkára, dr. M. Amsky kíséretében felkereste Equador köztársaság párisi követét, Gonzalo Zaldumbide minisztert, aki hajlandó volt a kérdéssel nyilatkozni.

— Megkapják-e a bevándorlók minden lehetséges személyi védelmet? Megkapják-e a polgárjogokat és hivataluk üzésének a lehetőségét? Vallásuk gyakorlásában és tanításában megkapják-e a teljes szabadságot?

— E kérdésre minden korlátozás nélkül igennel felelhetek. A megállapodás létrehozásával a kormány egyértelműen

kifejezésre juttatta, hogy Equador köztársaság kapui a fehér fajhoz tartozók számára nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül, egybehangozón az alkotmánnyal és a fennálló törvényekkel, teljesen nyitva állnak.

A bevándorlók ugyanazt a polgárjogot és ugyanazt a személyes védelmet élvezik, mint az ország polgárai.

a választójog, valamint a közhivatalok betöltésének joga nélkül.

— Milyenek az éghajlati viszonyai a bevándorlásra szánt területeknek? Megszokhatják-e az európaiak az equadori fennsík klímáját?

— Kétségtelenül. A letelepedési területek kiválasztásánál döntő szerepet játszott ez a szempont. Az európai bevándorlók számára olyan területeket jelöltünk ki, amelyek klímája szervezetünknek adottságainknak és szokásainknak a leginkább megfelelnek.

A beszélgetés további folyamán kijelentette a miniszter, hogy Equador, noha még nem teljesen feltárt és gazdaságilag kevésbé fejlett ország, a klíma és a természeti kincsek tekintetében kedvezőbb helyzetben van, mint több más dékamerikai állam, s minden tekintetben elbirja az összehasonlítást a szomszéd országokkal.

Hogyan pusztítja a zsidóságot a szovjet

Többször hirt adott már az Egyetértés az állítólag „zsidó” szovjetben tomboló antiszemitizmusról. Tűzzel-vassal pusztítják, irtják a szovjet urai a zsidó vallási eszméket és mindent elkövetnek, hogy a szovjet hatalma alatt élő keleti zsidóságot elszakítsák ősi vallásuktól, Istenüktől, tradícióiktól.

A vallásellenes szovjetpropaganda azonban, éppenúgy, mint a hajdani cári Oroszország embertelen mérszárításai, — mindezt nem tudta megintgatni hitükben az orosz zsidó tömegeket.

A szovjet úgynevezett zsidó osztálya tehát eredményesebb eszközök után nézett, hogy a „zsidó Istent” hatalmától megfosssa.

Az eddigi, propaganda módszert, mely filozófiai és természettudományos eszközökkel akarta bebizonyítani azt, hogy Isten nincs, de a szovjet vallásellenes propagandaistái, akiket gyárakból és kaszárnyákból rendelték ki „felvilágosító” munkára, nem igen tudtak mit kezdeni a belőlük magolt „természettudományi” és „filozófiai” tudományokkal és így ezek a propagandák eredménytelenek maradtak, sőt csúfos kudarcot vallottak.

Ezután Sudáskai, a propagandaosz-

tály vezetője, zseniális ötletre jutott. Az eddig követett metodust teljesen megfordította és most már azt mondták, hogy

igenis van Isten, de az Istenben hívők „sötét elemek”, akik egy veszedelmes ellenforradalmi szervezetet tartoznak

s így mindenkinek, aki nem akar ellenforradalmárság gyanújába kerülni, tartózkodnia kell attól, hogy

a titokzatos ceremóniájú istentiszteleteken résztvegyenek.

Ilyen körülmények között a megfélemlített zsidóság lehetőleg igyekezett elkerülni a nyilvános istentiszteleteket. Sajnos a szovjet eme legújabb ötlete szomorúan eredményesnek bizonyult. A lélekgyilkos propaganda és a terror különösen az ifjúság legnagyobb részben sajnós megfélemlítve az állam propagandájától, igyekszik elkerülni a templomokat. Ez a szerencsétlen körülmény arra kényszeríti az oroszországi zsidó szülöket, — akiknek alapos okuk van félni, hogy gyermekeik részéről nem számíthatnak kaddisra, — hogy

valóságos vásáron vesznek kaddist maguknak.

Konzervatív orosz-zsidók még életükben egyezséget kötnek idegenekkel, akik kötelezik magukat arra, hogy az illetők halála után, a megállapított összeg fejében kaddist mondanak.

Hogy ez a kaddis-vásár mennyire bevett szokás, bizonyítja az, hogy a kaddis-mondás évi díja átlag 12—15 rubel összeg körül váltakozik egyelőre, míg a konkurencia olcsóbbá nem teszi ezt a díjat.

A Bikur Cholim közgyűlése

Az Országos Bikur Cholim Betegeket Gyámoltó Egyesület f. hó 19-én tartotta meg, egyesületi székházában dr. Rakonitz Dezső elnöklete alatt: és a tagok élénk részvétele mellett hatvanötödik évi rendes közgyűlést. Az elnök a szabályszerűen egybehívott közgyűlés megnyitásával kapcsolatban melegen üdvözli a nagyszámban megjelent tagokat, köztük Kahán-Frankl Samu országos irodai elnököt és Schreiber Sámuel B. hitközségi alelnököt, kik megjelenésükkel tanubizonyoságot szolgáltatván a komoly érdeklődésnek, mellyel zsidó kiválóságaink élén, hitelezteink minden tagja, egyesületünk működését és fejlődését kíséri. Elnök felolvastatja az évi zárszámadást, melynek során kiemeli, hogy egyesületünk az elmúlt esztendőben 12.600 esetben szolgáltatót ki teljesen díjtalanul kórházakban, klinikákban és magán-gyógyintézetekben fekvő hittestvéreinknek kifogástalan rituális ételmelet. 980 esetben jelentek meg az év folyamán egyesületünk orvosai betegen fekvő hittestvéreinknél és több mint 2.000 pénzértékű gyógyszert juttattunk ugyan- csak egyesületünk költségére, az arra rászoruló beteg szegény hittestvéreink részére. Elnök bejelenti, hogy az 1934. év folyamán elagott, támasz nélkül álló hittestvérek részére a Budapesti Orth. Nőegylettel együttesen létesített szeretetotthont folyó évben megfelelően kibővítettük, ezidő szerint tehát tizenhét ara rászoruló férfit és nőt részesít otthonunk teljes díjtalan és kifogástalan elátásban. Az otthon mintaszerű vezetése és működése főleg Bárkány Árminné úrnő, a Budapesti Orth. Nőegylet fíradhatatlan elnöknősszonya érdeme, kinek önzetlen és kitartó munkálkodásáért köszönettel tartozunk. Dr. Rakonitz elnök hívós, emelkedett hangú beszédében mutatott rá arra a fontos missióra, melyet egyesületünk keretében működő Talmud Tóra, a zsidó ifjúság nevelése és megfelelő irányítása érdekében áldásosan kifejt és ennek során köszönetet mond Mayer Miksa és Stern Ödön alelnököknek, kik meglepetéssel és igyibuzósággal foglalkoznak ezen intézmény fenntartásával és fejlesztésével. A zárszámadást, a jelenlévő közgyűlési tagok, egyhangú lelkesedéssel tudomásul veszik. Kahán-Frankl Samu országos irodai elnök javaslatára a közgyűlés, az egyesület elöljáróságának, élén dr. Rakonitz Dezső elnöknek önfelelőző értekes és eredményes működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

H I R E K

Stern Samu hazaérkezett. Stern Samu m. kir. udvari tanácsos, az Országos Iroda és a Pesti Izraelita Hitközség elnöke rövid üdülés után visszaérkezett és átvette hivatalának vezetését.

Dr. Endrei S. Henrik szabadságon. A pesti Chevra Kadisa köztisztviselői és megbecsülésben álló igazgató főtitkára dr. Endrei S. Henrik rövid szabadságot vett, hogy gyengélkedő feleségét Abbáziába kísérje. Az egész zsidóság reméli, hogy rövidesen meggyógyult feleségével együtt tér vissza.

Bánó Dezső meggyógyult. Bánó Dezső m. kir. kormányfőtanácsos, a pesti Chevra Kadisa köztisztviselői álló elöljárója, a Pesti Izraelita Hitközség elöljáróhelyettese hosszú betegség után gyógyultán hagyta el a sanatóriumot. Felgyógyulása alkalmából az egész magyar zsidóság szerencsekívánatait fejezte ki Bánó Dezsőnek, aki ismét elfoglalja helyét a zsidó közélet munkálkodásában.

A szegedi Chevra Kadisa Menháza ebben az esztendőben is áhítatos keretek között ülte meg a szederestét. Nemcsak a menháza állandó lakói, hanem a városban tartózkodó szegények is részt vettek ezen az ünnepségen, ahol megjelent és beszédet tartott dr. Frenkel Jenő rabbi és a Chevra Kadisa elnöke, Faragó Lajos, Wiesner Salamon és Reiter Izsó elöljárók kíséretében. Faragó Lajos, a szegedi Chevra Kadisa elnöke, aki nemzetközi értéke a közgazdasági életnek, fáradhatatlanul küzd a szegedi Chevra érdekeiért, lelkes képviseli a Szent Egyet ügyeit és mint hitközségi elöljáró az általános zsidó érdekeknek is mindenben harcos közszólója. A szederestén a jelenlévők lelkesen ünnepelték Faragó Lajos elnököt, aki mindig és mindenben bizonyította, hogy méltó utóda nagynevelő elődjének. Bokor gyógyszerésznek és mindenütt ott van, ahol a Chevra és a zsidóság érdekeiért küzdeni kell.

A pécsi izraelita hitközség tavaszi közgyűlése. Április hó 19-én tartotta a pécsi izr. hitközség legnagyobb érdeklődés mellett rendes közgyűlést. Dr. Deutsch Zsigmond elnök megnyitójában különösen a szociális kérdésekről beszélt és komoly szolidaritásra szólította fel a hivatelt. Az 1935. évről szóló jelentés és zárszámadás bemutatásából kitűnt, hogy a hitközség és intézményei több, mint 40.000 pengőt áldoztak jótékony célra. Ugyancsak örvendetes jelenség a zsidó hitélet állandó fejlődése és elmélyülése. A jelentést és zárszámadást a közgyűlés egyhangúlag, hozzászólás nélkül elfogadta. Ugyan- szerenettel és igyibuzósággal foglalkoznak ezen intézmény fenntartásával és fejlesztésével. A zárszámadást, a jelenlévő közgyűlési tagok, egyhangú lelkesedéssel tudomásul veszik. Kahán-Frankl Samu országos irodai elnök javaslatára a közgyűlés, az egyesület elöljáróságának, élén dr. Rakonitz Dezső elnöknek önfelelőző értekes és eredményes működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Kardos Ernő a hivatalában. Kardos Ernő, a pesti izr. Hitközség kiváló h. főtitkára hosszú betegeskedés után teljesen felgyógyult és az egész zsidóság osztatlan örömeire ismét elfoglalta helyét hivatalában.

Dr. Hevesi Ferenc Budapesten. Dr. Hevesi Ferenc hosszabb időt töltött Amerikában tanulmányi cézzal. Állítólag a chicagói zsidó hitközség rövidesen főrabijává válassza dr. Hevesi Ferencet.

Dr. Eppler Henrik kórházi főorvos annak megállapítását kéri, hogy ő nem vett részt a palesztinai hajókiránduláson és továbbra is ellátja rendelőit.

Kültüreltől Kalocsán. A kalocsai hitközség vallásirodalmi előadás-sorozatában előkelő helyet foglal el a legutóbbi előadás, amelyet dr. Lázár Miklós, Kalocsa kiváló hitközségi elnöke, dr. Wolf Mátyas a kultúrbirozság nagyképzettségű elnökevel, Neubauer Árpádné és Schwarz Ödön né társelnökök közreműködésével rendezett. Az előadáson ott volt Kalocsa zsidóságának színe-java.

Tisztújítás a nyiregyházi orth. izr. hitközségnél. Április 12-én a nyiregyházi orth. izr. hitközségnél tisztújítás volt, amelynek során alelnök lett Rosenwasser Adolf pénztáros, Blau Mór ellenőr, Farkas Antal gondnok: Friedmann Henrik és Friedmann Jakab, tanácsnokok, Freud Zsigmond, Heller Lázár és Lefkovits Zsigmond. Megválasztották ezenkívül a képviselőtestület tagjait is, köztük Schreiber Sámuel, a fiatal gárda egyik legképzettebb tudósát.

Az IMIT felolvasó ülése. Április 20-én, szedán délután 6 órakor tartja a pesti izr. hitközség dísztermében felolvasó ülést az IMIT. Targyszózat: dr. Naményi Ernő a szederest képzőművésze címen tartott vitett képekkel előadást, majd dr. Szabolcsi Benca, a szederest zenéjéről tart felolvasást dalműbemutatókkal, közreműködik Pauk Anna énekművésznő. Belépődíj nincs. Vendégeket szívesen látnak.

A tiszabereci főrabbi halála. Pészach utolsó napján meghalt hetvenhárom éves korában Goldberger Gerson Ábrahám tiszabereci főrabbi. A gyászírt egész Szabolcs megye zsidóságát lesújtotta. Goldberger főrabbi a híres olasz-liszkai dinasztia leszármazottja volt. Temetése hatalmas részvét mellett történt, a szabolcsi zsidókat külön vonat vitte Tiszaberecra.

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

Telefon: 230-49. VI., Nagymező-u. 8.

Április 23-tól, csütörtöktől
Dévény Laci, Csontos Gyula, Kiss Ferenc,
Gombaszegi Ella

Légy jó mindhalálig

Móricz Zsigmond színműve 10 felv. ban
IRENE DUNNE, ROBERT TAYLOR

Ellopott élet

Egy nagy szerelem története 10 felv. ban
H I R A D O.

Az első előadás mérsékelt helyárrakkal. A folytatásos előadások kezdete kőznap: fél 4, fél 7, fél 10, vasár- és ünnepnap: fél 2, negyed 5, fél 10 órakor. Jegybevétel kőznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap délelőtt 11 órával.

Drucker Gézáné gyásza. Súlyos csapás érte Drucker Gézanét. Édesanyja özv. Grünfeld Sándorné vallásos és jótékonyagnak szentelt életének hetvennyolcadik évében szerdán elhunyt. Az elhunyt zsidó nagyszonyban Drucker Géza m. kir. kormányfőtanácsos, gyáros, a Pesti Izr. Hitközség kiváló elöljárója anyósát gyászolja.

A VIII—IX. krületi izraelita nőgyelet a húsvéti ünnepek alkalmával ebben az évben is nyitva tartotta menzáját és a nyolc nap alatt háromezékszáz ebédet osztott ki. Mint az elmúlt esztendőben, most is az első szederestét a felnőttek részére rendezte, amelyen dr. Farkas József rabbi üdvözölte a vendégeket, köztük dr. Zahler Emil, Vas Lajost és Ripper Frigyes. A második stét Rosenberg Sándorné elnöknősszony rendezte a gyermekek részére. Az elnöknősszony nemes lelkeséggel egész melegével azon volt, hogy a szederestén összegyűlt gyermekek minél otthonosabban érezzék magukat. Ezen az estén dr. Rosenblum Manó rabbi-titkár tartotta a szertartást.

Külföldön tartózkodó zsidók beutazását Németországba előzetesen be kell jelenteni a német titkos rendőrségnek. A német zsidók birodalmi képviselőlete a németországi titkos rendőrségnek követhető legújabb intézkedéséről értesítette a németországi zsidó szervezeteket: „Külföldön tartózkodó zsidóknak beutazása előzetes jóváhagyás végett mindenkor bejelentendő a titkos rendőrség hivatalában. E rendelkezés be nem tartása esetén az illető beutazókat, mint nem kívánatos idegeneket fogják kezelni és az illetővel vonatkozásban álló németországi zsidó szervezetnek képviselőlete a birodalmi elnökeknek a német nép és állam védelmére kiadott 1933. II. 28-iki rendelete 4-ik §-a értelmében meg fogják büntetni. Felkérjük tehát, hogy amennyiben az Önök szervezetének munkájával kapcsolatban külföldön tartózkodó zsidók Németországba beutazni óhajtanának, gondoskodják e rendelkezés betartásáról”.

Kültürest Pestszenterzében. Dr. Vince Jakab Pestszenterzében kiváló hitközségi elnöke fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy az elnöklete alatt álló hitközségben a zsidó kultúra minél eredményesebben terjesszék. Ebben a munkában támogatja őt dr. Bak Leó, a kiváló elnökhelyettes is. A legutolsó kultúreltőlán dr. Vince Jakab nagyhatalmú megnyitó beszédet mondott, majd Herskovits Béla főkántor aratott hatalmas sikert gyönyörű énekszámaival, amelyeknek zenéjét Gottschall, a pesti izr. hitközség karnagya állított össze. Zsidó verseket szavalt Beregi Oszkár.

Székelly Ferenc emlékezete a VAC-ban. A Vívó és Atletikai Club egykori elnökeinek, Székelly Ferencnek halála alkalmából elnökségi ülést tartott dr. Párkány Frigyes kormányfőtanácsos elnöklésével, aki kegyeletes szavakban emlékezett meg a magyar közélet és közgazdaság, egyben a magyar zsidóság érdekében oly sok érdemet szerzett egykori elődjéről az elnöki székben. Utána Klein Elek ügyvezető elnök adott kifejezést annak a nagy fájdalomnak, mely Székelly Ferenc halálával a magyar zsidóságot és a VAC-ot érte,

aki a magyar zsidóság legválságosabb korszakában volt a VAC vezére. A gyászszertartáson a VAC küldöttsége az egyesület zászlaja alatt Klein Elek ügyvezető elnök vezetésével jelent meg, aki a sírnál meghatott szavakban mondott a VAC nevében búcsúztatót.

Házasság. Dembitz Gyula m. kir. kormányfőtanácsos, a magyar gazdasági élet egyik legnépszerűbb kitűnőségének leánya, Dembitz Mária f. hó 19-én kötött házasságot Haas Sándorral. Az esküvő alkalmából úgy a fiatal párt, mint Dembitz Gyulát a magyar és zsidó közelet legelőkelőbb rétegei halmozták el szerencsekívánataikkal.

A Budapesti V. ker. Izr. Nőgyelet május 3-án, délelőtt fél 11 órakor tartja XXVII-ik évi rendes közgyűlését a Lipótvárosi Társaskör (V. Lipót körút 1.) nagytermében, melyre ez uton is meghívja kedves tagjait és barátait.

Női istentiszteletek a Dohány-utcai templomban. A hívők rendkívül nagy érdeklődése mellett kezdődött az elmúlt szombaton a Dohány-utcai templom ezidei női istentiszteleteinek sorozata, amelyen nőgyeleteink és felekezeti intézményeink területileg vettek részt. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi magas szármalású beszéddel nyitotta meg a női istentiszteletek sorát. A kántori teendőket Linetzki Bernát főkantor látta el. A női istentiszteletek a Sövuozsig terjedő szombaton déli 12 órakor kezdődnek a Dohány-utcai templomban: április 25-én szombaton déli 12 órakor tartandó női istentiszteleten dr. Fischer Gyula főrabbi szónokol, az énekművészi részt orgonával és a teljes énekkar közreműködésével Ábrahámsohn Manó főkantor vezeti.

Eltemették Weltner Jakabot. A magyar szocializmus egyik legkiválóbb vezetője, a Népszava főszerkesztőjét szerdán délután helyezték örök nyugalomra a rákoskeresztúri zsidó temetőben. Weltner Jakab szociálista volt, forradalmi párt tagja és vezetője, de személyében mindig a mérsékeltettség tartozott és sohasem feledkezett meg zsidóságáról sem, hiszen talán ő az egyetlen szocialista vezető, aki halála előtt kifejezte azt a kívánságát, hogy zsidó temetőben, zsidó szertartással temessék el. A Pesti Chevra Kadisa diszkrét helyet adományozott a szocializmus nagy halottjának és az impozáns temetés rendezését a Chevra Kadisa és a Hitközség előjárósága nagy körültekintéssel végezte, ami azért is dicséretet érdemel, mert több mint tízezer ember vett részt Weltner Jakab végtisztességén. A szertartást Hevesi Simon vezető főrabbi végezte.

Áruszállítási kedvezmények a Budapesti Nemzetközi Vásár alkalmából. A Budapesti Nemzetközi Vásáron kötött üzletek alapján szállításra kerülő áruk számára (az 1-14. tarifaosztályon) a Magyar Kir. Államvasutak 10% tarifakedvezményt engedélyeznek. Ez a kedvezmény a vásár utolsó napjától számított egy hónapig, illetve ipar-cikkek exportjánál indokolt esetben négy hónapig érvényes.

Haláleset. Nagy gyász érte Weisz Mórt, a népszerű budapesti orth. síteménygyárost. Édesanyja 79 éves korában elhunyt. Péntek délután temették nagy részvét mellett.

Negyvenéves jubilumát ünnepli május hó 19-én a VIII-IX. kerületi nőgyelet, évi közgyűlésének keretében. Ez az ünnepi közgyűlés alkalmas lesz arra, hogy a nőgyelet tagjai és az egész zsidóság hálás szeretetéről és elismeréséről biztosítsa Rosenberg Sándorné elnökasszonyt, aki fáradhatatlanul, hihetetlen agilitással, jósággal és szeretettel áll a nemes célu intézmény élén és éjt-nappá téve fáradozik azon, hogy minél több könyvet letöröljön, minél több jótéteményt gyakoroljon azokkal, akik rászorulnak a zsidó szolidaritás segítségére. Az ünnepi közgyűlésen az egész zsidóság hatalmas arányú ünneplésben részesíti a VIII-IX. ker. nőgyelet kiváló elnökasszonyát, Rosenberg Sándornét és munkatársait, akik az elnökhöz méltóan végzik nemes feladataikat.

A Budapesti Talmudegyelet kultúrelőadásai. A Budapesti Talmudegyelet tanulásként és tanításnak szentelt hivatásában az idén érdemes elnöke, Fejér Lajos új érájában mindennapos Siurjain kívül hétfőn és csütörtökön külön magyarnyelvű előadásokat rendezett és ezeknek első ciklusát a héten fejezte be. A kultúrbirozság e külön előadásai keretében Herskovics Dávid rabbi, a Sulchan Aruchot, Kohlmann Nándor titkár a hetizakaszt ismertette, dr. Ostern Lipót a Rasiról és az imakönyvről, dr. Widder Salamon Mendele Mojcher Szóforimról tartottak előadásokat, a befejező estén pedig dr. Hajdu Miklós, a Dohány-utcai templom előjárója az imaszövegek liturgiai és filológiai változatainak megvilágítása kapcsán a Szidurokról beszélt. A ciklus befejeztével Fejér Lajos elnök, a kibővült munkatérrel új célkitűzéseit és az eredményes sikereket méltató beszédében mondott köszönetet az előadóknak.

Az állampolgári egyenlőség. Az állampolgári jogok a törvények által világosan előírt vonatkozásban állanak az állampolgári kötelességekkel. E jogok megadása tehát nem kegy és nem ajándék; e jogokért kifizették a szabályszerű vétélratat... Nemzeti hovatartozásunknak, illetve az erre vonatkozó állásfoglalásnak tehát épp oly kevésbé szabadna befolyásolnia állampolgári rangunkat, mint mondjuk: a vallási hovatartozásnak. Még a nemzeti kisebbség jogai sem oyanok, amelyeket szükségszerűen az állampolgári jogok csökkenése jellemez. Egy népi kisebbség létfeltételei még a pusztán nemzeti jogok birtokában is olyannyira csökkentek és szenvedést jelentően korlátozottak, hogy a boldog nemzeti többségnek nem szabadna e szűkös feltételek terhére még további állampolgári jogkorlátozásokkal is súlyosítani.

Zsidó produktivitás. Az angol kormány képviselője az egyik alsóházi interpelláció kapcsán azt a megállapítást tette, hogy a német-zsidó emigránsok 200 vállalatot alapítottak Angliában, amelyek a brit munkások ezreinek adtak kenyeret.

Újabb 400.000 dunam a telepítésre. A palesztinai arab lapok azt a szenzációs hírt közlik, hogy a kormány és a Jewish Agency tárgyalásokat kezdett 400 ezer dunamnyi új területnek 60.00 zsidó család letelepítésének a szabaddátételére és rendelkezésre állítására. Ez a terület Beer Scheva környékén fekszik.

Zsidó humor

Vakíts meg egyik szememre

Két kocsmáros élt a faluban. Adáz ellenfelek voltak, különösebb ok nélkül, csupán azért, mert hasonló foglalkozást űztek. Egyszer az egyiknek egy angyal jelent meg álmában s így szólt hozzá:

— Kérhetsz tőlem bármit, kívánságodat teljesítem, de egy feltétellel, falubeli hitsorsosod kétszer annyit kap belőle, mint te.

— Mit kívánjak, — gondolkozik magában az atyafi. — Ha 500 hold földet kérek, a másik ezret kap, ha 10 házat kívánok, a másik huszart kap.

Shogyan sem tud ebbe belenyugodni. Mikor az angyal nógatni kezdi, örömmel felkiált: — Drága angyalkám, ha már avval sújtottál, hogy a konkurrensem duplán részesüljön mindenben, úgy arra kérek, vakíts meg engem az egyik szememen.

Mendelsohn anekdota

Nagy emberek tulajdonságaihoz rendszeresen hozzátartozik a szórakozottság. Mendelsohn sem volt ebben kivétel. Egy ízben kabátját elfelejtette begombolni, úgy hogy az inge kilátszott. Egyik barátja szójátékkal figyelmeztette: „Die Weisheit sieht heraus”, mire ő éles hangon válaszolt: „Die Dummheit sieht hinein”.

Siketnéma gyermekek felvétele. Az Izr. Siketnéma Országos Intézetében, Budapest, VII., Mexikó-út 60., hangzó beszédre való felkészítés és nevelés céljából felvételnek mindkét nembeli, ötödik életévüket meghaladott, siketnéma született és később megsiketült gyermekek a felvételt kéro folyamodványhoz csatolandó a gyermek születési, himlőoltási bizonyítványa. Szegénysorsú gyermekek szülői díjkezdvevényért, illetve ingyenes felvételt folyamodhatnak. Ez esetben a szülők vagyontalanságát igazoló hivatalos okirat csatolandó. Pályázati határidő május hó 31. Felvilágosítást nyújt az intézet igazgatósága.

Vak gyermekek felvétele. A lovag Wechseltmann-féle vakok intézetében (VII., Mexikó-út 60.) oktatás és nevelés céljából felvételt nyervek mindkét nembeli, ötödik életévüket meghaladott, vakon született és később megvakult gyermekek a felvételt kéro folyamodványokhoz csatolandó a gyermek születési, himlőoltási bizonyítványa. Szegénysorsú gyermekek szülői díjkezdvevényért, illetve ingyenes felvételt folyamodhatnak. Ez esetben a szülők vagyontalanságát igazoló hivatalos okirat csatolandó. Pályázati határidő május hó 31. Felvilágosítást nyújt az intézet igazgatósága.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PINTÉR MIKSA.

Előfizetési ára egy évre mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kellner Albert könyvnyomdája Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

EGYETÉRTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénz-tári csekk számla: 27.003

Előjáték Európa tragédiájához

Irta: Peterdi Andor

Nehéz, nagyon nehéz híven megszólaltatni a zsidó fájdalomnak és keserűségnek a hangját szörnyű napjainkban. Az írásművészet legragyogóbb korszakával sem lehet tökéletesen kifejezni azt a megsemmisítő lelki és fizikai lehanyagoltságot, amelyben a zsidóság él a „civilizált” kontinensen. Tizenhatmillió zsidó él a földön, sok-sok százmillió másfajta ember között szerteszóra és az szinte megmólyosolni való ember-kisebbség, amely úgy aránylik a többi népek óriási számához, mint egy falu-végi tavacska az óceánhoz, ez a parányi nép nem lel nyugalmat, békeességet, otthon, oltalmat, életlehetőséget alig egy-két nemes és nagylelkű nemzet birtalmában. Azontúl mindenütt törvényen kívüli páriánként kezelik a zsidókat, de ha csak ennyiben állna a létük, úgy ezt az állapotot is valamennyire tűrhethének mondhatnók, mert a megtört pária is nyugodtan hajthatja le a fejét és jobb sorsba s az isteni Gondviselésben bízva ébred reggel s heróikusan erős lélekkel bírja a szenvedést és megaláztatást.

De most már nem a pária-szerű mostoha bánásmód az osztályrészdink, hanem ártó erdei vadként üldözik, nyugtalanítják, éhhalálra itélik s gyakran gyilkolják őket. A barbár, korlátolt és gonosz indulat sokféle okot talál erre a hősiességre. Leggyakrabban persze politikai okokból rendezik a zsidóüldözéseket. Az unalmasságig részletezzük és tárgyaltuk ezeket az okokat, amelyek minden országban és minden korban változnak. Világosan megállapíthatjuk, ma is, hogy Németországban más rugói vannak az üldözéseknek, mint Palesztinában és más okok Lengyelországban, mint Ausztriában.

Az ürügy mindenhol egyformán kéznél van erre az emberiséget megcsufoló s az Isten fogalmát meggyalázó büntényre. Mi tehát tudjuk és tudomásul vettük, hogy Európa népei között a négerék tragikus szerepét játszik. Akarva nemakarva ezt a sorsot vállalunk kell. Belenyugodni azonban soha, soha nem fogunk ebbe! Amíg egyetlen idegsejtelünkkel is érezzük a világon való létünket, addig védekezni és minden tőlünk tehető erővel tiltakozni fogunk ellene, hogy bennünket alsóbbrendű em-

berként kezeljenek, vagy hogy lesüllyesszenek a hasított patájú állatok szintjére. Évezredekkel jegyez már a zsidó história s borzalmas korszakokat élt át ez a boldogtalan, tragikus sorsú nép, mégis itt van s történelmi halad a civilizáció útján s a földi élet minden vonatkozásában teremtő erejű. Nem degenerálódik, nem szagnál, de legendás aktivitása serkentően hat a földgömb valamennyi népére.

Tudósok, papok, fejedelmek, bírák és az emberiség legnagyobb szellemi nagyságai ezerszer megállapították, hogy a zsidó se nem rosszabb, se nem jobb bármely más emberfajtanál, sőt bizonyos tekintetben a zsidók felé hajlik a mérleg. De ezzel soha nem kérkednek. Szerények és alázatosak ott, ahol egyenrangúságot s a törvény ortalma élvezik. Ez a megállapítás is szinte közhelyé váit.

Mégis mindezek dacára újra és újra fel-fel lobbán a zsidók üldözése. Már-már azt hittük, hogy az emberiség olyan fejlődési fokra emelkedett a huszadi század első negyedében, amely kizárja a multból jól ismert zsidógyűlöletet s annak minden borzalmas következményeit. Hát ebben is csalódtunk, mert arányaiban is nagyobb és környörteleb zsidó üldözés soha nem tombolt és pusztított a mainál. Izrael soha nem szenvedett annyit, mint ma. Szellemi és fizikai gettó emelkedik körülötte. Testvéreink ezrei bolyonganak hazátlanul és céljuk-vesztetten. Vagyonukból kiforgatva, minden életlehetőségtől megfosztva vergődnek kétségbeesett bizonytalanságban.

Utolsó álmuk és képzelte mentesváruk is szétfoszott, rombadőlt. Palesztina volt az a kis képzelte szilárd talaj, ahol újra építeni és fészketrakni igyekeztek s most már ott is kergetik, gyilkolják őket, telepeiket fölperzelik s nyugtalanítják az életüket, amíg az arab kérés rájuk nem villog, vagy az ólomgolyó beléjük nem talál.

Igen, így van. Ez ma a helyzet, fél Európában. Minden históriai tévedésért, minden politikai baklövésért s a régi világréteg megújulásáért is a zsidó és csak a zsidó fizet: a vérével, a pénzével és az életével.

Heróikus a zsidóság türelme és ideg-ereje. Nagyon megedződött évezredek

szenvedése során, de most már roskadozik, az idegek nem bírják már ezt a mai szenvedést, harcot és életküzdelmet. Ha idejében valami csodával határos változás nem következne be, tragikus sorsában, úgy valami olyan, eddig még ismeretlen katasztrófa éri ezt a boldogtalan népet, amilyent a história még nem jegyezhetett fel a utódok okulására és megdöbbenésére.

Hol vannak hát azok a nagy, erős és nemes nemzetek, akik erejük és kulturális fölényük birtokában meg tudná még idejében állítani ennek a kis népnek tragikus alémerülését? Miért nézik tétlenül a polgári világréteg és szörnyű destrualását? Szörnyű viharok vannak itt keletkezőben, ha az emberiség magára nem eszmél s a vandalizmus most könnyelműen odadobja prédájul a zsidóságot. Vagy nem látják, hogy ez a büntény az európai civilizáció összeomlásának az előjátéka?

Hogy mi következik ez után, azt nem lehet sem megjósolni, sem kiszámítani. De hogy a fegyverek, amiket ma a világ minden táján gyártanak, nem lesznek elég erősek e számum megállítására, az is bizonyos!

Omlék-bomlik, minden sarkában lo-bog, lángol ez a szerencsétlen kis bolygó sok százmilliók alatt inog, zeng a föld és a fejvesztett balgák, tehetetlen ségünk tudatában gyilkolják a zsidókat....

Nemes, nagy nemzetek meddig nézik tétlenül ezt az istentelen szörnyűséget?

Mentsétek meg lelkeinket!

Az Egyetértés minden esetben az ifjúság problémáinak fontosságára hívja és hivat fel az illetékesek figyelmét. Ezt a cikket az ifjúság egyik reprezentánsa írta, amikor közreadjuk, szeretnénk, ha belőle a magyar zsidóság sorsának intézői megéreznék az ifjúság jalkiállítását.

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur! Ezeket a sorokat azért írom, hogy felszínre hozzak néhány kérdést, amely a zsidó fiatal emberek lelkeit súlyosan terheli. Tekintsünk most el attól, hogy a zsidó